

OLAV

Oskar Garstein, s. 1

Fra kirkehistorikerens verksted

Martin Bergsøe, s. 6

Botens sakrament

Norbert Greinacher, s. 9

Hvorfor frigjøringsteologi?

Clodovis M. Boff, s. 15

Hva er frigjøringsteologi?

Troskongregasjonens instruks, s. 19

Om visse sider ved
frigjøringsteologien

Nytt pavelig rundskriv, s. 22

Krever religionsfrihet i øst

ST. OLAV

Taushet og vestavær

«Å være kristen i dag betyr å bygge fellesskap i kirken og i samfunnet ellers. Til det arbeidet kreves det åpenhet overfor hverandre, gjensidig forståelse og vilje til samarbeid - til storsinnet utveksling av kulturelle og åndelige ressurser.» Ordene er hentet fra Johannes Paul II sine siste rundskriv - «*Slavorum Apostoli*» - som ble offentliggjort for vel en måned siden.

I mai i år skjedde noe som vanskelig kan kalles storsinnet. Fransiskanerpateren Leonardo Boff, vel den mest kjente og omstridte av Latin-Amerikas frigjøringssteologer, ble - pr. brev til hans ordens ledelse - pålagt tale - og skriveforbud, foreløpig for et år. Eller, som det heter på vatikansk: «en periode med lyd- og underdanig taushet.»

I praksis betyr det at Boff ikke får uttale seg offentlig, hverken direkte eller på trykk, og at han må tre tilbake som leder for tidsskriftet «*Revista Eclesiastica Brasileira*». Sin læregjerning ved fransiskanernes høyskole i Petropolis utenfor Rio får han dog beholde. Også «bror Boff» - Glodovis - har fått merke Troskongregasjonens hårde hånd: han får ikke lenger undervise.

Det er særlig Leonardo Boffs siste bok «*Kirke, karisma og makt*» Vatikanet mener er farlig lesning. Men i stedet for å ta bokens innhold og utfordringer opp til debatt, velger Roma disiplinære forfølgelser. Det smaker av den dissidentbehandling paven ikke billiger i sitt hjemland Polen. «Lite evangelisk, i strid med menneskerettighetene og teologens frihet . . . i strid med det kristne kjærlig-

hetsbud» heter det i en uttalelse fra ti brasilianske biskoper, blant dem seks erkebiskoper. «Fatalt og symptomatisk» er en av de europeiske kommentarer til saken.

At Romas utspill faktisk gir Boff en ekstra trumf på hånden, er en annen sak. Påbudet om ett års taushet er nemlig et illustrerende eksempel på det Boff i sin bok - ikke uten provokasjonslyst! - kaller «katolisistiske patologier»: en overdimensjonert interesse for kirkelig teori fremfor den pastorale praksis og tendens til tvangsmidler og fullmakter som virkemidler mot meningsforskjeller.

«Fred er ei det beste, men at man noget vil» turde være et Bjørnson-ord som stridsmannen Boff nok kunne underskrive. Han vil nemlig noe: menneskeverdige forhold for Latin-Amerikas undertrykkede millioner og en kirke som stoler mer på kjærlighetens og åndens makt enn på fastlåste strukturer.

Boff vet at det hender man - midlertidig - må ofre husfreden og tåle debatt og ukonvensjonell høyttenkning. Men siden Roma ikke vil denslags, velger han lojalitet mot den kirke han ønsker å tjene - og tier.

Man kan forstå at den polske pave setter liten pris på frigjøringssteologenes flittige bruk av marxistisk terminologi. Han har nemlig opplevet marxismen i praksis og ikke bare som sosiologisk begrepsapparat! At Troskongregasjonen i sin «Instruks om visse sider ved frigjøringssteologien» kaller de totalitære regimer «en skamplett på vår tid», har mange hatt vondt for å svelge. Uttrykket er selvsagt lite diplomatisk: en diplomat kaller som bekjent aldri en spade en spade. Men at én ting stempler som skamplett, utelukker jo ikke at Troskongregasjonen er klar over at der finnes

flere . . .

Ord kan være farlige. Men kanskje er de marxistiske begreper ikke så belastet med historie og virkelighet i Latin-Amerika som hos oss. Og når alt kommer til alt, er kanskje virkeligheten - det vil i dette tilfelle si livet i basismenighetene - viktigere enn den teologiske overbygning. Unnskyld terminologien.

«Jeg er ingen marxist,» sier Leonardo Boff. Som kristen og som fransiskaner kjemper jeg for friheten, for religionens rett, for rettferdighet og for oppbyggingen av et nytt samfunn. Dette nye samfunn er et slags tredje alternativ - et alternativ både til den apatiske håpløshet og den revolusjonære vold. «Er det kjærlighet når vi lar de rike utbytte de fattige? Er det ikke større kjærlighet å yde motstand - uten vold - mot utbyggingen og hjelpe de rike til å forstå at de må dele?» spør en kateket i en basismenighet på Filippinene. Det er ikke Marx, men Bibelen de leser i disse menigheter.

Frigjøringssteologien - et omstridt emne - står sentralt i dette nummer av St. Olav. Det vi bringer, er en orientering, ingen uttømmende oversikt. Mer orientering - og eventuell debatt - får komme senere.

Ånden blåser dit den vil, leser vi i Bibelen. Og hvorfor skulle den ikke blåse som et befriende pinsevær over Latin-Amerikas millioner elendige? For så å vende tilbake til Europa - og Roma - som et reallt vestavær? At Roma ikke liker slikt vær og byder stormen å tie, er Romas problem. Kanskje trenger man også der en periode med taushet, med tid til å bli tilbake i Boffs skrifter og i egne ord og uttalelser: «Å være kristen i dag . . . betyr . . . åpenhet overfor hverandre, gjensidig forståelse etc.»

Oskar Garstein

FRA KIRKEHISTORIKERENS VERKSTED 1

Det er blitt sagt at historien har samme betydning i vårt samfunn som bakspeilet har i en bil. Man ser fremover, men samtidig holder man et våkent øye med det som foregår bakenfor. Bildet er ganske treffende, fordi nøkkelen til forståelsen av nåtiden og den nære fremtid ligger gjemt i fortiden. Vil man fullt ut forstå dagens forhold og problemer, må man bakover i tiden for å finne deres røtter og årsaker.

En som til fulle har forstått dette og lar dette skinne klart igjennom alt det han skriver, er sogneprest dr. theol. Johs. J. Duin på Hamar. Dette dokumenterer han til gagns i sine dyptpløyende studier som han beskjedent kaller Streiftog i norsk kirkehistorie 1450—1880, på St. Olav Forlag 1984.

Over alt hvor man blader i denne bok, det være seg i hovedteksten eller i den betydelige informasjonsmasse som befinner seg i notene, oppdager man at det er en meget skolert og faglig dyktig kirkehistoriker man står overfor. Dette er viktig å få slått fast for alle og enhver, fordi vår tids informasjonssamfunn tåler ikke at uriktige eller uvederheftige opplysninger blir matet inn i våre dataterminaler.

Viktig og kjærkommen historieforskning

En del av det som står å lese i dette verk, har vært trykt før - spesielt i St. Olav. Men dette gjør ikke innholdet mindre interessant. Det man undrer seg over, er hvordan det er mulig

for en sogneprest i landets kanskje største katolske kirkesogn å få tid til å finne frem til alle de opplysningene han opererer med, og til å bearbeide disse til et lesbart norsk som nær sagt hvem som helst kan lese med utbytte. Dette er så meget mer tilfelle fordi kildematerialet ikke er funnet i nærmeste bibliotek eller arkiv, men i en lang rekke sådanne fra mange deler av Europa.

For uinnvidde kommer det kanskje som en overraskelse at forfatteren holder seg bare til tiden 1450-1880. Men forklaringen er enkel. Dr. Duin arbeider med deler av norsk kirkehistorie som få eller ingen har studert tidligere. Saken er at med Reformasjonens innførelse i Norge i 1537, opphørte Den katolske kirke å

høre med til rikshistorien i dette landet. Hovedlinjen i protestantisk kirkehistorie-skrivning har vært å vise hvilken utvikling Den lutherske kirke har hatt i Norge. Katolisismens utvikling i nevnte tidsrum nevnes i en tilfeldig bisetning. Med denne holdning til kildetilfanget blir viktige deler av kristendommens historie i Norge borte i disse fremstillingene.

Det ville være uriktig å tro at denne måte å behandle Den katolske kirkes historie i nevnte tidsrom er gjort bevisst fra protestantisk side. Norske arkiver inneholder meget lite materiale fra denne periode som angår Den katolske kirke. At det må ha eksistert mere en gang i tiden, ser man av utenlandske arkiver som ofte har

Ikke nødløsning, men kall

Leg-kateketers innsats som sjelesørgere er ikke en nødløsning på grunn av den rådende prestemangel, men en nødvendig tjeneste i kirken, hevdet hjelpebiskop Theodor Keltmann av Osnabrück nylig. KNA

2

bevart de originale dokumenter fra Norge under inngående post, mens kopier av svarbrevene finnes i registrene for utgående post. I Norge finnes det meget få spor av disse, og forskerne har lenge levd i den tro at intet fantes.

Heri består også betydningen av Dr. Duins arbeid. Hans studier kommer som et viktig og kjærkomment bidrag til den historieforskningen som særlig i moderne tid er blitt gjort innenfor dette forskningsfelt både i inn- og utland.

Fra kirkelig kunsthistorie til doktordisputaser

Tar man for seg kapitel for kapitel av dette verk, vil man oppdage at forfatteren beveger seg over en rekke felter - fra kirkelig kunsthistorie til lærde innlegg ved doktordisputaser. Personlig har han saumfaret gravkrypten under klostret Ter Duinen i Belgia i håp om å finne relikviene til biskop Torfinn av Hamar. Han fant bruddstykker av sluttsteinen til gravkammeret der biskop Torfinn ble bisatt på 1600-tallet etter flyttingen fra Ter Doest. Selve benene etter den avdøde var han naturlig nok ikke i stand til å identi-

St. Josephssøster på langreis

Norske Kvinners nasjonalråds U-landsutvalg skal i høst arrangere en tur til Zambia. Lokalforeningene ble anmodet om å sende inn forslag på kandidater. Avdelingen i Kristiansand foreslo St. Josephssøster Marie-Kristin Riosianu som bl.a. har gått på U-

landslinjen på Agder Distrikthøyskole og som ellers har studert u-landsproblematikken.

Det var vel kvalifiserte søkere til de fire plasser på turen. Kristiansand Kvinneråd kan glede seg over at sr. Marie-Kristin ble en av de fire som ble tatt ut av Nasjonalrådet.

FRA BROEN, FELLES KATOLSK MENIGHETSBLAD



«Det er all mulig grunn til å gratulere Dr. Duin med hans nye bok», skriver Oskar Garstein i sin anmeldelse. «Uten hans innsats ville Den katolske kirke i Norge vært langt fattigere historisk sett. Det er å håpe at mange vil gripe fatt i denne boken og bli kjent med de røtter som danner forutsetningene for Den katolske kirkes eksistens i Norge i vår egen tid.»

fisere. Men det er rimelig å anta at de gjenværende benrester kan ha passert gjennom hans hender der nede i krypten. Selv om hans anstrengelser førte til et negativt resultat, er hans undersøkelser så

grundig gjort at man må regne med at en overføring av biskop Torfinns relikvier til hans gamle bispestad ved Mjøsa må oppgis for godt.

Jakten etter de jordiske levninger av Norges siste erkebi-

Vi trenger ordenssøstrene.

Europa trenger ordenssøstre med god teologisk skoleing, hevdet søster Angela Nijssen under de nordiske ordenssøstres retrett og studieuke i Osnabrück i juli. Studieuken, hvor søstrene er Ansgar-Werks gjester, er en uvurderlig hjelp og inspirasjon, sa søster Angela.

En undersøkelse på verdensbasis viser at ordenssøstre ser på seg selv som et håpets

tegn og føler seg forpliktet til innsats for bedring av de sosiale kår. Samtidig bør ordene-nes åndelige og intellektuelle potensial sterkere enn før tjene kulturen - i evangeliets navn.

«Nåde er Guds personlige henvendelse til og godhet for menneskene, og den kan etterspores i Bibel, kirkehistorie og nåtid,» sa den kjente teologen Barbara Albrecht under

søstrenes retrett. Enhver som erfarer denne «omsorg» fra Gud, må gi den videre til andre, især til de fattige, sa Barbara Albrecht og knyttet an til en sentral tanke hos Leonardo Boff.

Selv om tallet på ordenssøstre er synkende i de nordiske land, er deres nærvær viktig som «trosvitne», ble det fremholdt under studieuken i Osnabrück. KNA

3

skop, Olav Engelbriktsson, i St. Gommarskirken i Lier i Brabant viste seg å være like resultatløs. Men det kjempearbeid som måtte gå forut for å konstatere dette, dokumenteres med all den spenning som Dr. Duins penn kan skape.

En ikke liten del av forfatterens forskninger har vært konsentrert om den legendariske norske jesuittpater Laurentius Nicolai Norvegus (Klosterlasse) og kretsen omkring ham ut fra førstehånds kildemateriale i Roma og andre steder. Her har forfatteren adskillig å si for å rette opp skjevheter, misforståelser og andre feil som er begått i tidens løp for å klarlegge detaljene i jesuittenes forsøk på å gjenvinne Norge og Norden for Den katolske kirke.

Hvem visste f.eks. før Dr. Duin at den lutherske Sem prestegård utenfor Tønsberg en gang ble brukt som base for katolsk misjonsvirksomhet satt i verk av Propagandakongregasjonen i Roma i første halvdel av det 17- århundre? Eller at den derværende lutherske sogneprest tenkte å søke avskjed fra sitt embete og opprette en handelsvirksomhet i ly av hvilket katolske prester skulle arbeide for gjeninnfø-

ringen av katolisismen? Eller at Kristian IV tok initiativet til at religionsforhandlinger fant sted i Paris i 1647 i håp om å lokke katolske håndverkere til å slå seg ned på særlig utvalgte steder i Danmark og i Norge for å hjelpe til med å rette opp den elendige økonomien etter den dansk-norske deltagelsen i Tredveårskrigen?

Men disse er ikke de eneste temaene Dr. Duin beskjeftiger seg med. I en velskreven studie kaster han nytt lys over jesuittenes virksomhet i Fredrikstad i tiden 1679-1691. Videre kartlegger han de jesuittiske astronomers reise til Vardø i årene 1768-1769 for å foreta observasjoner i forbindelse med planeten Venus' ferd forbi solskiven, og hvordan disse i den forbindelse benytter anledning til å feire messen for de katolske leiesoldatene ved garnisonen i Trondheim i «de gamle norske kongers sal». Her måtte veggmaleriene dekkes til før messen kunne ta til, mens kommanderende general sørget for seks sølvkandelabre til alteret samt rikelig med lys for øvrig. At de få lokale katolikker som fantes i byen, møtte frem med den franske konsul i spissen, forteller litt om den generøsitet man dengang kunne møte fra enkelte

samfunnslag i det strengt lutherske Norge.

De første menigheter i Kristiania og Bergen

En betydelig del av Dr. Duins bok beskjeftiger seg med opprettelsen av den første katolske menighet i Kristiania og i Bergen, og de problemer som knytter seg til dette. Forfatteren går inngående inn på det utrettelige arbeid som ble nedlagt av Den apostoliske vikar Jakob Studach og pastor Gottfried Montz. For mange vil det komme som en stor overraskelse at en av pastor Montz' betydelige støttespillere var ingen ringere enn dikteren Henrik Wergeland. Det oppsto et varmt vennskap mellom de to, og Wergeland opptrådte villig som «korrekturleser» da pastor Montz skulle utforme sin første norske preken.

Wergeland var også tilstede ved innvielsen av den første katolske menigheten i Kristiania den 3. august 1843. Dikteren ble sterkt betatt av pastor Montz' «smukke bønn», da han innviet menigheten «til Norges Skytshelgen St.Olaf», skriver Wergeland i Lillehammer Tilskuer få dager etter. Tar man i betraktning at pastor Montz fremdeles slet med norsken, er det ikke utenkelig

Fortsett på konsilets vei.

Deltagerne ved den årlige nordiske studie-uke i Osnabrück for prester, ordensfolk og legfolk ønsker at bispesynoden i 1987 skal arbeide videre med det kirkebilde som vokste frem av Det 2. Vatikankonsil. Det sier Dorothea Olbrich, leder for Ansgar-Werk i bis-

4

at Wergeland selv har vært med på å finpusse denne bøn-
nen. Den lød slik:

*Dig, forherligede Sanct Olaf, er
da nu denne Menighed indviet og
helliget.*

*Føre Du den lige fjernet fra
Overtroens dunkle Taagedale som
fra Vantroens snedækte Klippe-
tinde, til Troens og Dydens Solbe-
skinnede Sti, til Sandhedens og
Kjærlighedens hellige Tempel!*

*Hold din Haand beskyttende
over den ædle Hærskers Hoved,
som holder dit Scepter i sine Hæn-
der! Velsignende svæve din Aand
over det elskede Land, du har be-
dugget med dit Blod, paa det at
Sandhed og Retfærdighet, Fred og
Kjærlighed, Ordning og Trofast-
hed fra Thronen til Hytten der
maa herske og dit hellige Navn
maa vorde priset og erindret til
alle Tider.*

Amen!

Vennskapet med pastor Montz satte også spor etter seg i Wergelands diktning. Da Montz forærte ham et termometer, skrev han noen verselinjer på det som et minne for seg selv:

*Af Montz mig-givet,
en Ven for hvem i Døden og Livet
mit Livsens Thermometer høit
skal staa
og aldri ned til Frysepunktet naa.*

*pedømmet Osnabrück, og en av ildsjelene
bak studieuken.*

Hun minner også om at det gjelder å anerkjenne de mange tjenester og den enkeltes karisma — og så sette hele dette mangfold inn i tjeneste for kirken. Prester og legfolk har et felles ansvar for Guds kirke. KNA

Videre påviser Dr. Duin at Wergelands sørgedikt «Kong Carl Johans Død» ble påtenkt brukt som teksten til en kantate ved sørgehøytideligheten for den avdøde konge «i det Katholske Kapel» i Kristiania, dette etter forslag av dikteren selv. Originalen i Wergelands egen hånd ble sendt til Den apostoliske vikar, Jakob Studach, i Stockholm, hvor den fremdeles finnes i arkivet til Stockholms katolske biskop.

For litteraturhistorikere må det være litt av en godbit å gå videre med forskningen omkring Wergelands forhold til Den katolske kirke. Dr. Duin har vist veien. Det er bare for andre å følge opp.

En historieløs generasjon?

En kirkehistorikers oppgave er ikke bare å finne nytt. Den består også i den ubehagelige oppgave å kritisere der dette er nødvendig. Også på dette felt går Dr. Duin foran med et godt eksempel. Det det her siktes til, er hans behandling av alterstenen fra Hovedøykloster, som på underlig vis ble flyttet fra St. Olavs Domkirke til en kirke i samme bispedømme som ingen historisk tilknytning har til alterstenen. Opprinnelig var det Den apos-

Svak økning av prestekall.

I motsetning til Vest-Europa og de industrialiserte stater hvor tallet på prestestuderende stadig går tilbake, er det motsatte tilfelle i den tredje verden. Både i Afrika og Mellom- og Sør-Amerika er tilgangen mer enn fordoblet i den senere tid.

I Europa er det bare Polen som kan vise

toliske vikar, Jakob Studach, som oppdaget den, og sørget for at den ble brukt i dronning Josefines privatkapell på Oslo Slott. Senere skjenket hun stenen til St. Olavs kirke, hvor den ble felt inn i Maria-alteret. Der sto den i nærmere hundre år helt frem til begynnelsen av 1950-årene. Man er tilbøyelig til å spørre om den historiske sans er blitt borte blant norske katolikker i hovedstaden? Er det noe Den katolske kirke er kjent for, er det dens jordnære forståelse for tradisjon. Holder denne sans på å smuldre opp sammen med den unge generasjon av nordmenn som er historieløse og uten forståelse for betydningen av røtter?

Det finnes flere andre temaer som forfatteren tar opp til undersøkelse: Den historiske sammenheng omkring heligdomsarmen til Den hl. Olav og dennes relikvier i Trondheim. Videre beskjeftiger han seg med historikken omkring grunnleggelsen av St. Pauls kirke og menighet i Bergen i tiden 1845-1876. Sluttkapitlet handler om Oslo Katolske Bispedømme i tiden 1537 til 1953. Alt sammen er nyttig lesning for den som vil sette seg inn i Den katolske kirkes historie i Norge. Før eller siden vil det komme et verk som be-

til stigende tall på dette området: i 1976 hadde landet 4218 prestestudenter, mens tallet for 1982 var 7074. På verdensbasis falt tallet på prester fra 433.089 til 406.376 mellom 1973 og 1983. For 1983 viser tallene på nye ordinasjoner en svak stigning på 3,8%. CATHOLIC HERALD

Kardinal Hume om sølibat og prestemangel.

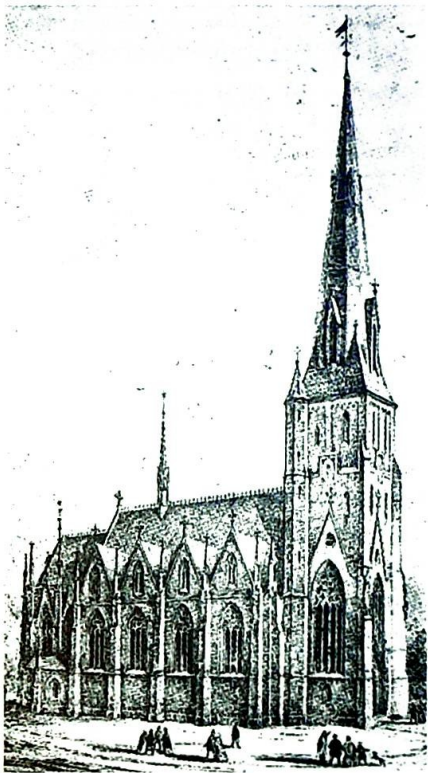
Den katolske kirkes overhode i Storbritannia, kardinal Basil Hume, har nå åpent gått inn for ordinasjon av gifte menn. Årsaken er mangelen på prester i mange land.

Kardinalen sier at han setter sølibatstradisjonen i kirken svært høyt, men feiringen av eukaristien er viktigere. Han mener det ikke vil by på vansker om kirken har både ugifte og gifte prester. CATHOLIC HERALD

Paven til Australia

Johannes Paul II skal i november 1986 besøke Australia etter invitasjon fra den australske statsminister Bob Hawke. Fra Australia går turen videre til New Zealand. Her har paven vært tidligere, den gang han var erkebiskop i Krakow i Polen.

NØP/KIPA



Arkitekt H. E. Schirmers tegning av St. Olav domkirke — fra første prosjektfase (1850-1852).

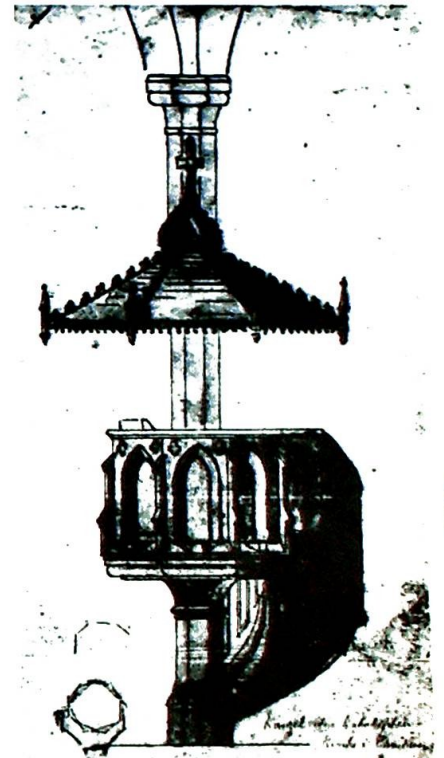
handler hele Kirkens historie i Norge fra tidlig Middelalder og frem til vår egen tid. For forfatteren av dette fremtidige verk vil Dr. Duins bok være en gullgrube.

Enn videre bør det bemerkes at Dr. Duins bok er rikt illustrert med bilder fra ulike tidsepoker - de danner et verdig tilskudd til verket og hjelper til bedre å forstå teksten.

Et godt eksempel på dette er bildet av den opprinnelige arkitektplan for St. Olavs Domkirke fra 1850-årene. Uten forkleinelse for den kirkebygningen som står der, må man med hånden på hjertet spørre: Hvorfor fullførte man ikke kirken etter den opprinnelige plan? Man kan gjette seg til at økonomiske hensyn har spilt inn. Men likevel? Hadde man fulgt arkitektens opprinnelige idé, ville Oslo ha vært et monumentalbygg rikere.

Dr. Duins arbeid danner på ingen måte avslutningen på hans livsverk. En større artikkel er allerede underveis til boktrykkeren. Der gjør han rede for kontakten mellom Corfitz Ulfeldt og kardinal Fabio Chigi, Den hellige stols sjefsforhandler i Münster ved avslutningen av Tredveårskrigen og senere pave Alexander VII, som mottok dronning Christina av Sverige i Roma etter at hun hemmelig var gått over til katolisismen i 1654. Grunnlaget for denne avhandling er dokumenter som han selv har funnet i Vatikanarkivet, og som ingen andre tidligere har arbeidet med.

På denne bakgrunn er det all mulig grunn til å gratulere Dr. Duin med hans nye bok.



Arkitekt H. E. Schirmers tegning av prekestol til St. Olav domkirke — fra annen prosjektfase (1852-1856). Tegningen er datert og signert 1854.

Uten hans innsats ville Den katolske kirke i Norge vært langt fattigere historisk sett. Det er å håpe at mange vil gripe fatt i denne boken og bli kjent med de røtter som danner forutsetningene for Den katolske kirkes eksistens i Norge i vår egen tid.

Afrikansk arvetradisjon må fornyes

Afrikansk tradisjon og kultur, særlig den delen av dette som angår arvespørsmål, trenger en grundig kritisk fornyelse for å motvirke diskriminering av kvinnene, sier John Bosco Olwenya. Olwenya er ordenssøster i Kisii, Kenya, og har lenge arbeidet med

afrikanske kvinnespørsmål. «Når mannen dør, kommer det alltid krav fra alle kanter om å få mest mulig av arven. Det fører til at enken sitter igjen med en slikk og ingenting. Men dersom kvinnen dør først i et ekteskap, er det en selvfølge at mannen arver det som kvinnen etterlot seg», sier Olwenya.

NØP/APS

Muntert om fattigdom

I en artikkel om «Irsk helgenlitteratur» i tidskriftet «Kirke og kultur» (1985, no.4) gir Jan Erik Rekdal et fornøyleg eksempel på «hvor langt fattigdommen kunne gå», men hvor muntert den også kan beskrives. Det handler om eneboermunken Mochua og den irske helgen Columcille, som døde i 1597, og

I Gustav Johannessens epistel om «Bot og bedring» i nr. 4 av St. Olav skriver han blant annet i forbindelse med skriftemålet at hvorvidt «man så skal skrifte eller ikke, det er mer et spørsmål om hva som hjelper mest. Tydeligvis har skriftemålet vært en god hjelp for kristne gjennom lang tid. Det er ikke sikkert det er det for oss i dag.» Her fortjener spesielt den første og den siste setning en nærmere utdypning fordi den vel på mange måter må sies å være representativ for den tid vi står midt oppe i.

Det er - som Gustav Johannesen så riktig skriver - en god ting å snakke med noen, gjerne med en sjelesørger, om sine idealer, forventninger, skuffelser og om sitt eget gudsforhold - eller mangel på det. Men skriftemålets terapeutiske og frigjørende funksjon (1.Joh. 1,8-10) i form av en samtale, er jo i dag nettopp en av de former det sakramentale skriftemål kan ha, så når det i artikkelen stilles spørsmålstegn ved skriftemålets hjelp for oss i dag, må det - uten at man der ved overfortolker - leses som et spørsmålstegn ved skriftemålet som sakrament, og ikke bare skriftemålet som form.

Under bispesynoden i Roma i 1983 ble det fra alle hold gitt uttrykk for at skyldfølelsen - også blant kristne - er forsvunnet eller sterkt på retur. Denne synkende bevissthet hos den enkelte om syndens tilstedeværelse i en selv og i verden om-

kring viser seg på flere områder. Her skal bare nevnes noen enkelte.

1. På troens område: manglende tro, private trosbekjennelser, heresi etc. ble tidligere ansett som en svær synd, men i dag er det nærmest slik at enhver teolog, prest, ja, nesten enhver kristen med en smule selvspekt og selvfølelse gir uttrykk for idéer og tanker som tidligere ville blitt karakterisert som svær synd. Man er da vel et selvstendig vesen med fri tanke! Et eksempel fra den anglikanske kirke: Biskopen av Coventry erklærte for et års tid siden at han ikke trodde på Kristi oppstandelse, og til tross for at erkebiskopen var uenig med ham i denne antagelse, forble han «i demokratiets og toleransens navn» i sitt embede i Coventry. Endrede bevissthetsnormer medfører likeledes at prester og ordensfolk i stigende grad ser stort på

avlagte lydighetsløfter - eksempler turde være overflødige.

2. På det seksuelle området: det er vel og bra at tidligere tiders skyldfølelse på dette området nærmest er forsvunnet. Den endrede holdning til ekteskapet, P-pillen, de unges tidlige seksuelle erfaring, pornografiens frigjøring og lignende er alt sammen bare enkelte uttrykk for dette.

3. På det sosiale og politiske område: det er karakteristisk at majoriteten av USAs befolkning («Guds eget land») bifalt president Nixons tilbaketreden ikke fordi han hadde krenket grunnloven, men fordi han hadde vært så lettsindig å bli avslørt og dermed hadde skadet USAs anséelse. De færreste tror vel i dag på eksistensen av ærlige politikere, men politikerne mister ikke velgernes støtte av den grunn. Skandalene i vest-tysk politikk de

som forøvrig blir regnet som Skottlands apostel:

«Mochua og Columcille var samtidige. Og da Mochua levde ute i ødemarken som eneboer, hadde han ikke noe annet jordisk gods enn en hane, en mus og en flue. Det hanen gjorde for ham, var å passe tiden for matutin. Og musen så til at han ikke sov mer enn fem timer i døgnet. Når han trett

etter megen korsvigilie og prostratio ønsket å sove lenger, begynte musen å nappe ham i øret til han våknet. Det arbeidet fluen utførte, var å spasere langs hver linje han leste i Davids salmer. Og hver gang han tok en pause fra å synge sine salmer, stanset fluen på den linjen hvor han sluttet lesningen inntil han igjen tok fatt.

Det varte ikke lenge før disse tre skattene

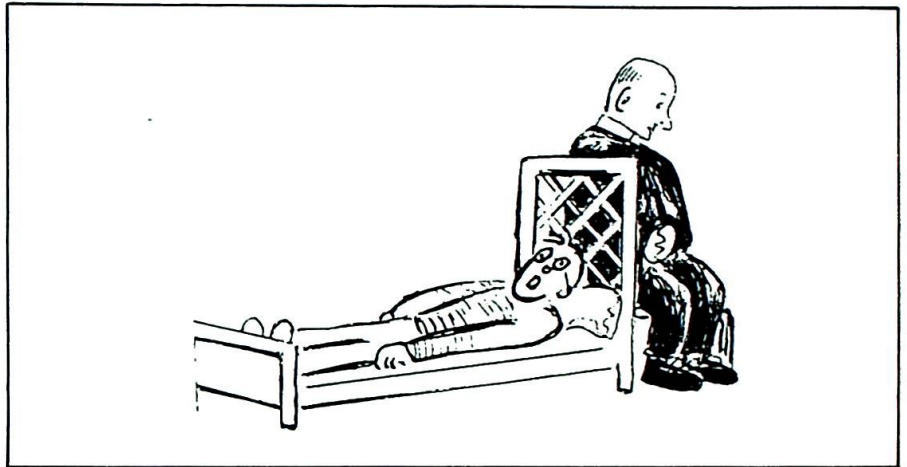
døde fra ham. Og Mochua skrev et brev til Columcille dengang han oppholdt seg på Iona i Skottland og uttrykte sin sorg over sin lille hjords bortgang. Columcille skrev tilbake og sa: «Bror, det er da ingen grunn til å undre seg over at den lille buskap som du nå har mistet, døde, ettersom ulykke kommer der rikdom råder.»

SAKRAMENT

7

siste årene er bare ett eksempel. Den sosiale moral aksepterer i dag slikt som tidligere ville ha vært utenkelig, ikke minst i det opplyste og demokratiske Skandinavia hvor vi hvert år utrydder titusenvis og atter titusenvis av ufødte liv. Ja, vi forsøker til og med etter beste evne å eksportere forbrytelsen til land vi kaller underutviklede!

En viktig medvirkende årsak til denne forandring av syndsbevisstheten - og til at skyldfølelsen er forsvunnet - har psykoanalysen vært med sin - korrekte - påvisning av skyldfølelsens betydning for fremveksten av diverse nevroser, først og fremst den indogene nevrosen. Men fordi psykoanalysen (egentlig mer enn Freud selv) med sitt deterministiske menneskesyn benekter individets frihet, benekter den også eksistensen av skyldfølelser forårsaket av *virkelig* skyld: den reduserer nemlig alle skyldfølelser - réeller som skrupuløse - til produkter av angsten for over-jeget og autoriteten. Psykoanalysen mener å ha skaffet synd og skyld ut av verden (ikke merkelig den er så populær!), og det forklarer formodentlig at man som kristen ofte opplever at såkalte frisinnete humanister ser med en



usikker undren og medlidenshet på en - som på en masochist som selvforskyldt har bragt lidelse og sykdom over sitt enfoldige hode. Usikkerheten skyldes at vi som bekjennende kristne - og det vil blant annet si mennesker som etter fattig evne er oss vår synd bevisst - er med på å undergrave de fortrennings- og forsvarsmekanismer som det «syndfrie» menneske er fylt av, i et forsøk på å skyve ansvaret fra seg. At synden - tross besvergelses om det motsatte - er en réelt eksisterende faktor, er vel Auschwitz, sulten i verden, opprustningen, ødeleggelsen av naturen, kriger, samvittighetsfanger, vold, forfølgelse og undertrykkelse vitne om. For ikke å nevne «de små overgrep» i hverdagen - alt sammen noe som springer ut fra en og samme kilde (Mk.

7,14-23). Disse forferdelige foreteelser er *ikke* skjebnestemt, men forårsaket av mennesker, av deg og meg. Hver dag, i dette øyeblikket, et eller annet sted på kloden, er vi igjen i ferd med å korsfeste Kristus - dag etter dag, time etter time!

Forandringer i de sosio-økonomiske forhold medfører ofte en ny moral, og en ny moral fører nye former for skyldfølelse med seg. Men den réelle, faktisk eksisterende skyldfølelse som nesten alle fornuftige vesener (bevisst eller ubevisst) til alle tider har vært i besittelse av, kan bare overvinnnes ved bevisst å strebe bort fra det onde mot det gode, fra det gode mot det bedre. Og i denne kamp fra mørket til lyset får skyldfølelsen en frigjørende funksjon, eller - som Albert Görres uttrykker det:

Frykt ikke!

Det er en gammel kirkelig lære, at «du ikke skal være bange for døden», sagde biskop Vincent Lind forleden, iflg. Fyens Stiftstidende, i et møte i Hjallesø om kirkens engasjement i fredsbevægelserne. Menneskeheden skal ikke bøye sig for truslen om kernevåben, sagde biskoppen og fortsatte:

Man kan spørge, om det ikke er uansvarlig å si sådan. Men det er det ikke alene af den grund, at stormagterne kun kan bruge atombomben til at true med. Det vil være umuligt at bruge den. I den situation mener jeg, at kirken kan si noget om, at man ikke skal lade frykten for døden dirigere sine handlinger.

Ser stormagterne derimod for sig en forskræmt menneskehed, vil de koste én rundt i manegen. Derfor er det så vigtigt, at kirken sætter ind på at fortælle, at man ikke skal lade sig skræmme. Vi skal ikke bøje os for truslen, men vise stormagterne, at vi ikke retter os efter de trusler, de udsætter os for.

EKUMENISK ORIENTERING

«Skyldfølelser er nødvendige og uerstattelige ingredienser i vår åndelige husholdning, for vår mentale sunnhet, for freden og sunnheten, for å lykkes i livet», og nettopp her kommer skriftemålet inn.

Thomas Aquinas sier i sin klassiske definisjon av synd at den kjennetegnes ved «sinnets bortvendelse fra Gud», og skriften taler om at ved synden kom døden inn i verden. Her tilbyr botens sakrament oss muligheten til å gjenopprette vårt brudd med kirkens fellesskap - det fellesskap som vi gjennom vår synd har skadet. Vi gjenoppretter altså enheten med Den hellige ånds fellesskap (kirken), vi vender oss igjen til Gud, og likesom Kristus overvant døden på korset, så overvinner vi i kraft av botens sakrament den død som følger med synden. Idet vi vender oss fra dødens mørke til livets lys, opplever vi syndsforlåtelsen som en oppstandelse.

Ved å utelukke oss selv fra skriftemålet, gir vi avkall på fellesskapet og forsoningen med Gud. Vi dømmer oss selv til «bortvending» fra Gud og dermed til døden! Skriftemålet er - nå som før - i det hele en forutsetning for å befri og hjelpe oss mennesker, og kaster vi et blikk på verden om-

kring oss, turde vårt behov for syndsforlåtelse neppe kalles overflødig? Hvis vi gir avkall på den frigjøring og den rensende kraft som ligger i skriftemålet - (på det terapeutiske og det guddommelige plan), og som ikke bare kommer den enkelte til gode, men hele kirkens fellesskap, da svikter vi ikke bare det gudsforlatte menneske eller den kristne som har problemer med boten og skriftemålet, men vi svikter også den oppgave som Kristus har gitt presteskapet i kirken: «Om dere tilgir noen deres synder, er de tilgitt. Om dere holder syndene fast for noen, er de fastholdt.» (Joh. 20, 23).

I en verden som har frigjort seg fra Gud - og dermed også fra syndsbevisstheten - må det bl.a. være vår oppgave som kristne, å føre den enkelte tilbake til troen og dermed også til bevisstheten om egen synd og skyld - ikke la tidens sekulariserte strømninger trenge oss over på defensiven. Først når vi erkjenner at vi er syndere, er det håp om at vi også vedkjenner oss vårt ansvar for at vi benytter Guds gaver til mennesker så lite som vi gjør, samtidig med at vi også rydder av veien den utbredte misforståelse at alle andre er skyldige - bare ikke vi selv. Uten botens sakra-

ment - slik det er gitt oss av Kristus - ville evnen til å utføre denne oppgaven, og troen og håpet på at det tross alle tilbakeslag og all motgang kan nytte å kjempe for hans rike, smuldre bort. Forenet med Kristus formår vi alt, adskilt fra ham formår vi intet.

Nødvendig er det at vi - langt oftere enn tilfellet er - forsøker med bønn, faste og avkall på overdrevet forbruk for å utdrive det onde av våre hjerter (Jer. 17,9), og slik vise i praksis at ikke minst vi kristne har tilgivelse behov. At vi gjennom det sakramentale skriftemål og den gjenforening med Gud som det innebærer, evner å gi Gud plass i våre hjerter. For bare gjennom denne forsoning med Gud er vi istand til virkelig å elske Ham og dermed også til å elske vår neste. Kort sagt til å bære vitnesbyrd om hans uendelige nåde og kjærlighet overfor alle hans syndige skapninger (Luk. 5,23).

Når vi ikke lenger føler behov for tilgivelse, når vi har mistet eller fortrenget enhver fornemmelse av synd, når vi - overbevist om vår egen selvtilstrekkelighet - har avvist tilbudet om botens sakrament, da har den onde vunnet sin mest utspekulerte seier! ●

Ødelegg den ikke!

Angrepene på frigjøringssteologien skyldes en «eurosentrisk holdning» som ikke yder nok respekt til de enkelte lokalkirkers eget ansvar, hevder prelat Norbert Herkenrath, leder for den tyske katolske hjelpeorganisasjon Misereor. Denne teologi er vokset frem ved det pastorale arbeid blant de fattige i basismenighetene, og det ville være «mot den hellige ånd» hvis man går inn for å ødelegge den.

KNA

Vår reisende pave

Den 18. august avsluttet paven den 43. eukaristiske kongress i Nairobi i Kenya. Paven var denne gangen ute på en 12 dagers tur som også innbefattet Togo, Elfenbenskysten, Kamerun, Den sentralafrikanske republikk, Zaire og Marokko.

CATHOLIC HERALD

Flere unge til kirke i Irland

I dag går flere unge mennesker til messe i Irland enn for ti år siden. For alle andre aldersgrupper har gjennomsnittstallet gått ned mens tallene for aldersgruppen 18-25 år viser en stigning på 78-80% i denne perioden.

CATHOLIC HERALD

Norbert Greinacher:

HVORFOR FRIGJØRINGSTELOGI? 9

Mer enn noen annen teologi er frigjøringssteologien en kontekstuell teologi, det vil si en refleksjon over kristentroens praksis under ganske spesielle forhold, skriver Norbert Greinacher, professor i praktisk teologi ved universitetet i Tübingen, i denne artikkelen om bakgrunnen for frigjøringssteologien.

Artikkelen er hentet fra boken «Konflikt um die Theologie der Befreiung» - utgitt av Benziger Verlag 1985 og redigert av Norbert Greinacher.

Enhver ny bevegelse innen kirken skyldes - på den éne side - alltid innenkirkelige forhold. Dette gjelder også for enhver ny måte å reflektere over den kristne tro - altså det vi kaller teologi. Men i tillegg må man også alltid ta i betraktning de samfunnsmessige, politiske og økonomiske forhold som er en del av «livsgrunnlaget» for den enkelte teologi.

Dette gjelder i særlig grad for frigjøringssteologien: den reflekterer nettopp over sammenhengen mellom menneskelig undertrykkelse og synd, over sammenhengen mellom politisk og økonomisk undertrykkelse og synd, over sammenhengen mellom politisk og økonomisk undertrykkelse og bibelsk frigjøring. Dersom

man vil forstå hvordan frigjøringssteologien er blitt til, må man først forsøke å få klarhet over den samfunnsmessige situasjon i Latin-Amerika i midten av 1960-årene.

Undertrykkelsen har mange ansikter

Rasismen er den første faktor som bør nevnes. De nåværende nasjonalstater i Latin-Amerika ble til ved en blanding av svært forskjellige raser. I tillegg til den indianske urbefolkning og de portugisiske og spanske erobrere kom sorte fra Afrika, hvite fra Europa og de nord-amerikanske stater og asiater - først og fremst fra Stillehavskysten. Men den herskende klasse i de enkelte land består hovedsakelig - om enn i

noe ulik grad - av hvite og enkelte mestiser og mulatter som har maktet å klatre oppover den sosiale stige.

Undertrykkelsen - først og fremst av indianerne, men også av andre etniske minoriteter - antok i tidligere tider uhyrlige dimensjoner. Og den har det tildels fremdeles: det er tilstrekkelig å minne om fordrivelsen og utryddelsen av indianerstammene i Amazonasområdet i Brasil eller i Paraguay.

I den forbindelse må man ikke bare tenke på truselen mot liv og legeme, men også på undertrykkelsen av indianernes og de andre etniske minoriteters kultur, av sed og skikk. Ofte var - og er - folkereligiositeten det eneste «sted» hvor disse kulturer har funnet et visst tilfluktssted.

Machismo kalles den spesielle form for mannsherredømme vi finner i de latin-amerikanske samfunn. Det er særlig underklassens kvinner som er dens ofre. Sluttdokumentet fra Den latin-amerikanske bispekonferanses møte i Puebla i 1979 peker på at disse kvinnene er ofre for en dobbelt undertrykkelse: for det første undertrykker mennene dem, for det annet blir de - som underlegen sosial klasse - dre-

Bland ikke sammen politisk historie og frelseshistorie!

Ifølge professor Manfred Spieker ved Universitetet i Osnabrück innebærer frigjørings-teologien en fare for sammenblanding av politisk historie og frelseshistorie — noe også Troskongregasjonen i Roma har påpekt. Det finnes - ifølge Spieker - absolutt fellestrekk mellom katolsk sosiallære og frigjørings-teologi: Begge har som utgangspunkt at den

enkelte kristne ikke bare kan leve for sin personlige fromhet, fromheten må også «omsettes» til de økonomiske, sosiale og politiske forhold.

Å fremstille Marx som teologiens nye Aristoteles mener Spieker klinger noe hult. Marxismen kan lett forlede teologien til å bruke evangeliet til å forkynne klassekamp.

At en rekke latin-amerikanske kardinaler og biskoper stiller seg positive til frigjørings-teologien, skyldes manglende kjennskap til de marxistiske elementer den inneholder. Selv en marxisme som er rensket for ateisme, lar seg ikke forene med kristendommen, fordi enhver helliggjøring av klassekamp er ukristelig, hevder professor Spieker. KNA

10

vet ut til samfunnets ytterkant av de privilegerte klasser.

I løpet av de siste årtier har det kapitalistiske system i stigende grad fått kontroll over nesten alle områder av det økonomiske liv i Latin-Amerika. Andre til dels århundregamle tradisjoner - som f.eks. landbruksfelleskapet i landsbyene og små landbruks- og håndverksbedrifter - er stadig mer kommet under kapitalistisk herredømme eller er blitt regelrett utslettet. Ubønhørlig er stadig flere mennesker i Latin-Amerika blitt ofre for de nasjonale og internasjonale selskapers ubarmhjertige profittbegjær.

Det var denne virkelighet de latin-amerikanske biskoper hadde for øye da de skrev: «Den frie markedsøkonomi, som er det gjeldende system i vår del av verden, og som rettferdiggjøres ved liberale ideologier, har bare gjort avstanden mellom de fattige og de rike større. Markedsøkonomien setter kapitalen foran alt, så først kommer arbeidet - først de økonomiske hensyn, så de sosiale. Nasjonale minoriteter - ofte i ledtog med utenlandske interesser - har utnyttet de muligheter den primitive markeds mekanisme gir til å høste egen fordel - på be-

kostning av massen av underprivilegerte mennesker.»

De fleste latin-amerikanske land er militærdiktaturer. Og selv i de land som ikke er det, spiller hæren en avgjørende rolle i det politiske liv. Men stikkordet *militarisme* betegner ikke bare et formelt styringsprinsipp: bak det skjuler det seg et politisk system hvor en liten privilegert maktelite ved hærens hjelp forsvarer sine egne økonomiske interesser - ofte med ubønhørlig grusomhet og med brudd på elementære menneskerettigheter. For å avstive systemet ideologisk, utviklet man teorien om «den nasjonale sikkerhet» som angivelig skal sikre nasjonen mot indre og ytre fiender - først og fremst mot kommunister. Enhver som gjør seg til talsmann for sosial rettferdighet, blir ifølge denne ideologien betegnet som kommunist, og blir forfulgt. Det dreier seg om en dødelig konflikt, det har tallrike kristne, menn og kvinner, «campesinos» og fagforeningsfolk, prester og biskoper fått erfare. Den latin-amerikanske bispekonferanse feller kort og kontant følgende dom over den nasjonale sikkerhets ideologi: «I den nasjonale sikkerhets navn institusjonaliseres usikkerheten for den



enkelte.»

Helt siden USAs grunnleggelse i 1776 har den nord-amerikanske *imperialisme* vært en konstant trusel mot Latin-Amerika. På bakgrunn av en offisiell undersøkelse utført av Utenrikskomitéen i den amerikanske kongressen ble det fastslått at USA utførte 150 militære intervensjoner i Latin-Amerika mellom 1778 og 1969. Andre undersøkelser som også omfatter andre intervensjoner enn de rent militære, viser 984 intervensjoner fra USAs side i dette tidsrommet. I Nicaragua - for å nevne et eksempel - har USA intervertet 10 ganger i tiden 1853 til

Trosvitnesbyrd viktigere enn motstand

Når det gjelder kirkens holdning i Tyskland under nasjonalsosialismen, bør man spørre mere etter trosvitnesbyrd enn etter «motstand eller tilpassning», mener Klaus Schatz S. J., professor ved St. Georgen i Frankfurt.

Kirken har sjelden ydet politisk motstand

med omveltning som mål, mener kirkehistorikeren Schatz, men regimet så kirken som den farligste «motstandsblokk» p.g.a. at den ikke tilpasset seg. Kirkens fortjeneste i Tyskland under nasjonalsosialismen var at den holdt kristen tro og kristne verdier levende og gav mangfoldig bevis på denne tro og disse verdier, mener Schatz.

KNA

25-års prestejubileum for Tromsøbispen.

Den 3. juni i år kunne biskop Gerhard Göbel i Tromsø se tilbake på 25-års virke som prest. Han kom til Norge, nærmere bestemt Nord-Norge allerede i 1962 og har siden tjent landsdelen trofast, siden 1979 som biskop. St. Olav gratulerer hjerteligst — post festum.

1933. Simon Bolivar (1783--1830), som befridde den nordligste del av Sør-Amerika fra spansk kolonierredømme, skrev: «USA ser ut til å være utvalgt til - i frihetens navn - å styrte Latin-Amerika ut i elendigheten.»

USAs imperialistiske politikk ble bekreftet på nytt i det såkalte «Santa Fé-dokumentet» fra 1980 som i dag er det faktiske grunnlag for Reagan-administrasjonens Latin-Amerikapolitikk. Etter Den annen verdenskrig intervenserte amerikanske tropper i Guatemala i 1954, i Den dominikanske republikk i 1963, i Grenada i oktober 1983. I tillegg kommer de fordekte operasjoner som i Bay of Pigs på Kuba i 1961, det CIA-understøttede kupp mot den demokratisk valgte president Salvador Allende i Chile, og siden 1979 destabiliseringsforsøkene i Nicaragua finansiert over det amerikanske statsbudsjett.

Disse forskjellige former for undertrykkelse har ført til en forferdelig nød blant størsteparten av Latin-Amerikas befolkning. Situasjonen i dagens Brasil er et illustrerende eksempel: Inntil for få år siden ble landet lovprist som et «Wirtschaftswunder» - men fra 1980 til -82 steg tallet på

dem som tjener mindre enn halvparten av det loven definerer som minstelønn, fra 7,5 til 10,1 millioner. Og en familie trenger faktisk vel tre ganger minstelønnen til sitt underhold, og så meget tjener bare 20% av befolkningen! Halvparten av Brasils 128 millioner innbyggere lever ifølge en rapport i Frankfurter Rundschau i 1984 i den ytterste armod, og 12 av landets 22 millioner barn er underernært.

Stillet overfor en slik situasjon - som her bare er skissert i grove trekk - spør mange kristne seg hvilken mening Jesu budskap har under de rådende forhold:

*Herrens ånd er over meg,
fordi han har salvet meg.
Han har sendt meg med gledes-
bud til de fattige,
for å forkynne frihet til de fangne
og for de blinde at de igjen skal
få se;
og for å gi de undertrykte deres
frihet tilbake,
og utrope et nådeår på Herrens
vegne.*

Fra håp til større elendighet

Store deler av Latin-Amerikas befolkning satte i første omgang sin lit til FN og det første

utviklingstiåret fra 1960-70. Og i mars 1961 forkynte president Kennedy «Alliansen for fremskritt»: USA skulle yde midler på tilsammen 600 millioner dollars til Latin-Amerika. I tillegg utarbeidet FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika, CEPAL, en utviklingspolitikk for området, den såkalte «dessarrollismo». Politikken bygget på den oppfatning at utviklingshjelp fra de rike industriland i form av kreditter og frie ytelser, eksperter og teknologiformidling på relativt kort tid ville føre de latin-amerikanske land både til den levestandard som kjennetegner kapitalismen, og til godtagelse av dens verdisystem.

Dette syn ble retningsgivende for politikere i flere land: for Kubitschek i Brasil, for Frondizi i Argentina, for Lopez Mateos i Mexico og for kristeligdemokratene i Chile og Venezuela. Den første FN-konferanse for handel og utvikling, UNCTAD, som fant sted i Genève i 1964, må sees i denne sammenheng.

Men fra midten av 60-årene ble stadig flere latin-amerikane klar over at denne politikken først og fremst hadde to ødeleggende konsekvenser. Den ene var at kløften mellom

Prester på Filippinene i vansker

Kirkelige grupper på Filippinene presser hardt på for å få i gang undersøkelser og arrestasjoner etter at den italienske misjonspater Tallio Favali ble myrdet. Både fra katolsk og fra luthersk hold blir president Marcos angrepet for sin vankelmødighet når det gjelder politisk og religiøs frihet.

CATHOLIC HERALD

Støtte til kirkemusikk

De katolske menigheter i Bremen har - på linje med Den evangeliske kirke i Bremen - gått inn for å støtte kirkemusikkstudiene ved byens «Hochschule für gestaltende Kunst und Musik». Kirkerom og orgler skal stilles til gratis disposisjon for studenter i kirkemusikk, - i tillegg skal det ydes direkte økonomisk støtte.

KNA

Bibler fra Finland til Sovjet

Den evangelisk-lutherske kirken i Finland vil sende 300 bibler, 500 salmebøker og 100 katekismer til de finske lutherske forsamlingene i Petroskoi og Pushkino (Leningrad) i Sovjetunionen. Disse forsamlingene hører i administrativt henseende til Den estlandske lutherske kirke, og det er erkebiskopen der, Edgar Hark, som har bestilt bøkene fra kirken i Finland. De sovjetiske myndighetene har gitt sin tillatelse til importen av bøkene.

NØP/KT

12

de få rike og de mange fattige stadig ble dypere og bredere. Den andre var at utviklingshjelpen gjorde de latin-amerikanske landene stadig mer avhengige av de internasjonale økonomiske strukturer, de flernasjonale selskaper og de kapitalistiske lands økonomiske politikk. Det er betegnende at nettopp i tiden 1965 til 1970 utviklet den såkalte avhengighetsteorien seg i Latin-Amerika. Kjernepunktet i denne teorien er at det består en årsakssammenheng mellom den økende rikdom i de kapitalistiske land på den ene side og den økende fattigdom i Latin-Amerika på den annen. De fleste frigjøringssteologene, den latin-amerikanske bispekonferanse og også pave Johannes Paul II har gjort dette synspunktet til sitt. I sin åpningstale til møtet i Puebla i 1979 talte paven blant annet om «mekanismer som ikke er sprunget ut av en ekte humanisme, men tvert imot er preget av materialisme, og som på det internasjonale plan gjør de rike stadig rikere og de fattige stadig fattigere.»

«Concienciacion»

Det var også i 60-årene at flere og flere kristne virkelig ble

klar over den undertrykkelse som fant sted. Ikke så å forstå at undertrykkelsen var av ny dato. Den kan til dels føres tilbake til før-kolombiansk tid da f.eks. inkaene drev en ubarmhjertig undertrykkelse og tvangsflytting av andre indianerfolk, og aztekene utryddet hele folkeslag. Det nye var at stadig flere kristne ikke lenger frontet godt sin skjebne.

De ble seg sin situasjon bevisst, og de ble også etter hvert klar over de strukturelle sammenhenger fattigdommen og elendigheten hørte hjemme i. Denne «concienciacion», denne bevisstgjøring om å være undertrykket, førte til at stadig flere kristne engasjerte seg lidenskapelig i de mangeartede frigjøringsprosesser og bevegelser i Latin-Amerika.

Gustavo Gutierrez skriver med rette: «Utgangspunktet for vår teologiske refleksjon er frigjøringsprosessen i Latin-Amerika, eller - for å sette det i klartekst - de kristnes engasjement i denne frigjøringsprosessen.»



Tendenser og bevegelser innen kirken selv

Hittil har vi først og fremst sett på den samfunnsmessige, økonomiske og politiske situasjon - nå vil vi rette søkelyset mot tendenser og bevegelser innen kirken selv. Pave Pius XII's død den 9. oktober 1958 betød slutten på en epoke for hele kirken, den lukkede nomolittiske katolisismes periode. Hans etterfølger Johannes XXIII ledet kirken mot større åpenhet. Hans program «aggiornamente» - ajourføring av kirken - ble grunnlaget for Det II. Vatikan-konsil. Og konsilet førte til at hele Den katolske kirke - og ganske spesielt den latin-amerikanske - trådte ut av den samfunnsmessige isolasjon, åpnet seg og satte i gang en rekke reformprosesser. Særlig for den latin-amerikanske kirke betød konsilets uttalelser og dokumenter en ny begynnelse. Helt siden den spanske og portugisiske kolonisasjon hadde kirken nesten alltid stått på de mektiges side. Den hadde til og med gitt kristen legitimering til undertrykkelse av og folkemord på indianerne, og den støttet de totalitære regimer i det 19. og 20. århundre.

Vi skal heller ikke glemme

Hårdere kår

Det blir hårdere kår for diaspora-katolikker, hevdet biskopen av Osnabrück, Helmut Hermann Wittler, under sin visitas i Schleswig-Holstein nylig. Sekulariseringsprosessen viser seg særlig ved øket innflytelse fra de ikke-katolske omgivelser som igjen til dels fører til religiøs likegyldighet.

innflytelsen fra den nye «politiske teologi» som særlig utfoldet seg i Europa i 1960-årene, spesielt bøkene til Jürgen Moltmann («Theologie der Hoffnung») og Johann Baptist Metz («Zur Theologie der Welt»). Denne teologi betraktet seg for det første som et kritisk korrektiv til «privatiseringstendensene» innen etterkrigstidens teologi. For det annet forsøkte den å formulere kristendommens eskatologiske budskap i lys av dagens samfunnsmessige betingelser og strukturforandringer. Det tør ansees for bevist at denne politiske teologi har hatt innflytelse på frigjøringssteologien.

Men også det kritiske potensial i den katolske kirkes sosiallære ble gjenoppdaget. Følgende kirkelige dokumenter har vært av stor betydning: Johannes XXIIIs encyklikaer «Mater et Magistra» fra 1961 og «Pacem in Terris» fra 1963, Det II. Vatikankonsils pastoralkonstitusjon om kirken i verden i dag og Paul VI's encyklika «Populorum Progressio» fra 1967.

Allerede i 1950-årene og enda sterkere i 60-årene hadde det utkrystallisert seg noe i retning av egen, selvbevisst latin-amerikansk kirke med sin

Biskop Wittler pekte også på at «forgubbingen» innen menighetene blir stadig tydeligere. Diasporakirkene mangler i det hele følelsen av å være nært knyttet til verdenskirken. I tillegg er det til dels forskrekkende i hvilken grad innflyttere fra østblokk-landene, og da særlig Polen, har vanskeligheter

med å finne seg til rette i de rådende menighetsstrukturer. Man finner stadig «en ghetto-holdning hos innflytterne», som biskop Wittler kalte det. Han mente også å kunne fastslå at mange innflyttere i tillegg lett blir ofre for den praktiske materialismes fristelser.

KNA



Det haster i Latin-Amerika.

Sosialismen - et nytt håp?

Relativt tidlig fantes det både kommunistiske og sosialistiske bevegelser i Latin-Amerika. Men på bakgrunn av den kubanske revolusjon i 1959, spredningen av sosialistiske bevegelser og populistiske strømninger og den forferdelige undertrykkelsen, måtte de kristne ta stilling til sosialismen på ny. Ja, man kan snakke om en slags gjenoppdagelse av sosialismen fra kristent hold. I «Budskap fra 17 biskoper i den tredje verden» fra 1967 heter det bl.a.: «De kristne har som oppgave å vise hva sann sosialisme er, nemlig kristendom i vid betydning - rettferdig deling av alle goder og fundamental likhet.» På denne bakgrunn er det ikke overraskende at gruppen «Kristne for sosialisme» ble dannet i 1971, at en gruppe på 80 prester stilte seg på det sosialistiske partis side under den chilenske valgkamp i 1971, og at gruppen «Kristne for sosialismen» ble dannet i samme år, og at bevegelsens første latin-amerikanske kongress fant sted i Santiago de Chile i 1972.

Selv om både Brasil og Argentina opplevet totalitære statsstreiker i henholdsvis 1964

egen identitet. Inntil da hadde den latin-amerikanske kirke i hele sin historie vært «euro-definert», men nå oppstod en slags klar latin-amerikansk profil. Den latin-amerikanske bispekonferanses første møte i Rio de Janeiro i 1955 gav klart vitnesbyrd om det. Under denne konferansen ble Det latin-amerikanske bisperåd - CELAM - grunnlagt. Og de to påfølgende møter i Medellin i 1965 og i Puebla 1979 med sine omfattende sluttokumenter gav den latin-amerikanske kirke en helt ny identitet.

Gode råd til ukepressen?

I forbindelse med omtalen av norske plateartisters samarbeid til beste for det tørkerammede Etiopia skriver Øivind Fjeldstad i «Folkevet» at det er å håpe at «oppmerksomheten som artistene nå retter mot situasjonen i Afrika, vil sette varige spor i publikums bevissthet. Plateartistenes initiativ har fått

en parallell blant norske forfattere som vil utgi en bok til inntekt for Etiopia. Og det behøver ikke å stoppe der....» Øivind Fjeldstad har bl.a. følgende forslag til norsk ukepresse:

«Skjær bort litt av kjendis-stoffet. Skriv i stedet om Afrika. Men fortell ikke bare om den gapende nøden. Forklar også årsakene som ligger bak. Og fortell hva vi i hundrevis

av år har fått og fortsatt får fra Afrika, blant annet billige råvarer og verdifulle kulturimpulser. Fortell også om de blomstrende kulturrene og det avanserte jordbruket som eksisterte lenge før den hvite mann «oppdaget» Afrika. Og om hvordan mye av dette ble lagt i grus da de europeiske koloniherrne overtok. Men fortsatt blomstrer kulturen mange steder på dette store kontinentet.»

14

og 1966, og den sosialistiske bevegelse led nederlag i Chile i 1964, og USAs tropper marsjerte inn i Den dominkanske republikk i 1965, så hadde en viss oppbruddsstemning, en viss revolusjonær eufori bredt seg blant Latin-Amerikas kristne i annen halvdel av 1960-årene. En samtalepartner formulerte det slik overfor meg: «Vi trodde den gang at det sosialistiske samfunn var like om hjørnet i Latin-Amerika.» Og i det nevnte budskap fra 17 biskoper i den tredje verden heter det: «Historien viser at visse revolusjoner var nødvendige for å skille ut de anti-religiøse elementer og bære god frukt. Ingen vil i dag bestride at den franske revolusjon i 1789 banet veien for menneskerettighetene. En rekke av våre nasjoner har måttet bygge sin eksistens på denslags dyptgripende omveltninger - eller gjør det den dag i dag.»

Basismenighetene - den egentlige inspirasjon

Den betydning basismenighetene har hatt for fremveksten av frigjøringsteologien kan rett og slett ikke overvurderes. Med en viss rett kan man sette et pastoralt eksperiment i 1963 i



San Miguelito - en forstad til Panama City - likt med starten for basismenighetbevegelsen. Det som der ble virkeliggjort, er fremdeles - til tross for mangfoldet - det som forbinde alle basismenighetene med hverandre: En gruppe kristne kommer sammen regelmessig, de forsøker å se hverdagslivet i lys av den kristne tro, de ber sammen og feirer gudstjenesten sammen, de søker i fellesskap å bli seg sin egen situasjon - og derved også undertrykkelsen - bevisst, og de søker i fellesskap, som menighet, å gjøre noe med den.

Frigjøringsteologien er vokset frem av disse basismenighetene. Det betyr ganske konkret følgende: De fleste ret-

ningsgivende frigjøringsteologer lever i slike basismenigheter eller arbeider i det minste nært sammen med dem. De lever med i det som skjer i disse menighetene, de opplever nøden og undertrykkelsen blant menighetens medlemmer, de tar del i menighetens åndelige liv og er selv aktivt med i politiske aksjoner og partier.

Menigheten på sin side får kritiske impulser og idéer til sitt arbeid gjennom teologens tanker og refleksjoner. På den måten danner frigjøringsteologien og basismenighetene en dialektisk enhet.

Det er på denne komplekse bakgrunn av innen- og utenomkirkelig art man må se fremveksten av frigjøringsteologien. Mer enn noen annen teologi er den en kontekstuell teologi, det vil si en refleksjon over kristentroens praksis under ganske spesielle forhold, og som ikke uten videre kan overføres til en annen situasjon hvor andre forhold hersker.



U-hjelp med problemer

En del av det hjelpearbeidet som utenlandske hjelpeorganisasjoner står for i Afrika, er med på å skape og opprettholde avhengighet og underutvikling hos mottakerlandene. Dette kom fram under et møte som afrikanske nasjonale kirkeråd har holdt om krisen i Afrika. Matvarehjelp er ingen løsning på problemene, ble det sagt.

Deltakerne, som kom fra kirkerådene i Zimbabwe, Zambia, Mozambique, Nami-

bia, Swaziland og Tanzania, diskuterte også tiltak som kan fremme en positiv utvikling i landene. Først og fremst må det satses på små enheter i jordbruket for å øke matvareproduksjonen. Det krever øket utdanning for bøndene og bruk av passende teknologi, hevder de afrikanske kirkerådene.

NØP/APS

Lutheranere møttes i Assisi

Den evangelisk-lutherske kirken i Italia (ELCI) ga årets synode en ny vri ved å legge den til Assisi og ved første gang legge inn kursvirksomhet for deltakerne. Møtet i Assisi var også ment som tegn på vilje til samarbeid og økumenikk i forholdet til Den katolske kirke.

NØP/LWT

Clodovis M. Boff: Frigjøringsteologi – hva er det egentlig? 15

Frigjøringsteologi er et aktuelt og brennbart tema i mange kretser.

Interessen og diskusjonen viser at folk vil vite hva denne teologi egentlig dreier seg om og - ikke minst - hvilken «tilbakevirkende kraft» den har på egen trosforståelse og etablert praksis.»

Dette står å lese i innledningen til et hefte med tittelen «Frigjøring og teologi», utgitt av fransiskanernes «Missionszentrale», Bonn. Hensikten med heftet er ifølge redaktøren Andreas Müller OFM «å bidra til å gjøre diskusjonen om frigjøringsteologien mer saklig.» Og det gjør den ved å la frigjøringsteologene og latin-amerikanske biskoper selv føre ordet.

Sentralt i heftet står en artikkel av Clodovis M. Boff OSM - han er bror av frigjøringsteologen Leonardo Boff som turde være velkjent fra St. Olavs nyhetsnotiser og fra andre kilder. Vi har valgt å presentere denne artikkelen for St. Olavs lesere av flere grunner: den er klar, enkel og nærmest

som hentet fra et velunderrettet oppslagsverk. Den beskriver frigjøringsteologiens motiver og anliggender og viser deres betydning for kirkens praksis. Den underslår ikke de spørsmål som blir stående - heller ikke de betenkeligheter som har meldt seg.

I dag er frigjøringsteologi ikke bare et kirkelig fenomen - noe som opptar teologer, biskoper, kristne grupper, ja selv Roma. Den er også blitt en sosial faktor, man diskuterer den i avis-spalter, i akademiske kretser, i politiske miljøer, ja, til og med på kaféene! Slik er frigjøringsteologien blitt et offentlig fenomen, slik kirken var det i de første århundrer, i tiden for de store konsiler. Hvorfor? Fordi det bak denne teologi står mer enn bare teologer: her står også profetiske biskoper og martyrer, kirkelige fellesskap som engasjerer seg for rettferdighet, - og endelig kirken selv - i sitt forsøk på å gjøre frigjøring av et helt subkontinent - Latin-Amerika - til sin sak.

Når frigjøringsteologien fanger folks interesse så sterkt i dag, er det fordi den har hentet den teologiske ettertanke ned fra skyene og plassert den på jorden. Fordi den har begynt å interessere seg for de konkrete problemer i verden i dag, problemer som lar seg

sammenfatte i ett ord: frigjøring - frigjort liv.

Denne teologi er uttrykk for en enhetlig hendelse med avgjørende betydning for verdenskirken. En av de store moderne teologer, Hans Urs von Balthasar - en teolog vår nåværende pave setter høyt, - sier det slik: «I Latin-Amerika skjer noe som er absolutt sentralt for kristendommen: kirken stiller seg på de fattiges side. Det er i dag blitt noe man ikke har lov til å gi avkall på».

Det er ikke bare Vatikanet som ved sin «Instruksjon» nylig ga uttrykk for sin legitime omsorg og uro over de verdensomspennende dimensjoner som hendelsene i Latin-Amerika rommer. Også på et annet plan - på stormaktsplanet - er den kommet til orde: i Reagan-administrasjonens berømte Santa Fé-dokument fra 1980 heter det at «den amerikanske utenrikspolitikk må begynne ikke bare å reagere på frigjøringsteologien, men å gå imot den.»

Hva er frigjøringsteologi?

Det er en teologi som forsøker å reflektere over hvor veien går for den latin-amerikanske kirke. Med andre ord: den er ikke en teologi for teologer

Britiske biskoper mot sekterisme

Biskopene i England og Wales går mot sekterisme. I et svar til Vatikanets Sekretariat for kristen enhet går biskopene i England og Wales mot sekterisme. De religiøse sekter driver en aggressiv form for proselyttisme, og dette er et alvorlig problem, hevder biskopene.

CATHOLIC HERALD

16

alene, den er teologi for en kirke som har bestemt seg for å ta opp de fattiges sak. Her er det viktig å holde følgende klart: først kom «frigjøringskirken», deretter kom en teologi som svarte til denne kirke, som skulle utbygge og støtte den frigjørende tro.

Dreier det seg om politisk teologi eller om teologisk politikk? Hverken det ene eller det andre. Som enhver annen teologi er også frigjøringsteologien «tanker om Gud» - men om Gud slik han åpenbarer seg i menneskenes konkrete historie, og slik han har gitt seg til kjenne i Bibelen.

For å forstå denne teologi rett er det ikke nok bare å lese frigjørings-teologenes bøker. Man må først og fremst leve med i de fattiges kår, deres marginale eksistens, undertrykkelsen, ja endog føle deres fattigdom på kroppen for å kunne forstå og leve med i den frigjøringskamp de undertrykte fører.

Sett utenfra og ovenfra, - fra akademisk elfenbenstårn og fra palassene - er det umulig å forstå frigjøringssteologien. En frigjøringssteolog trefter man snarere midt blant folket, - blant hyrder og legfolk som lider og kjemper, - enn ved skrivebordet. Derfor

Kristen minister i Malaysia

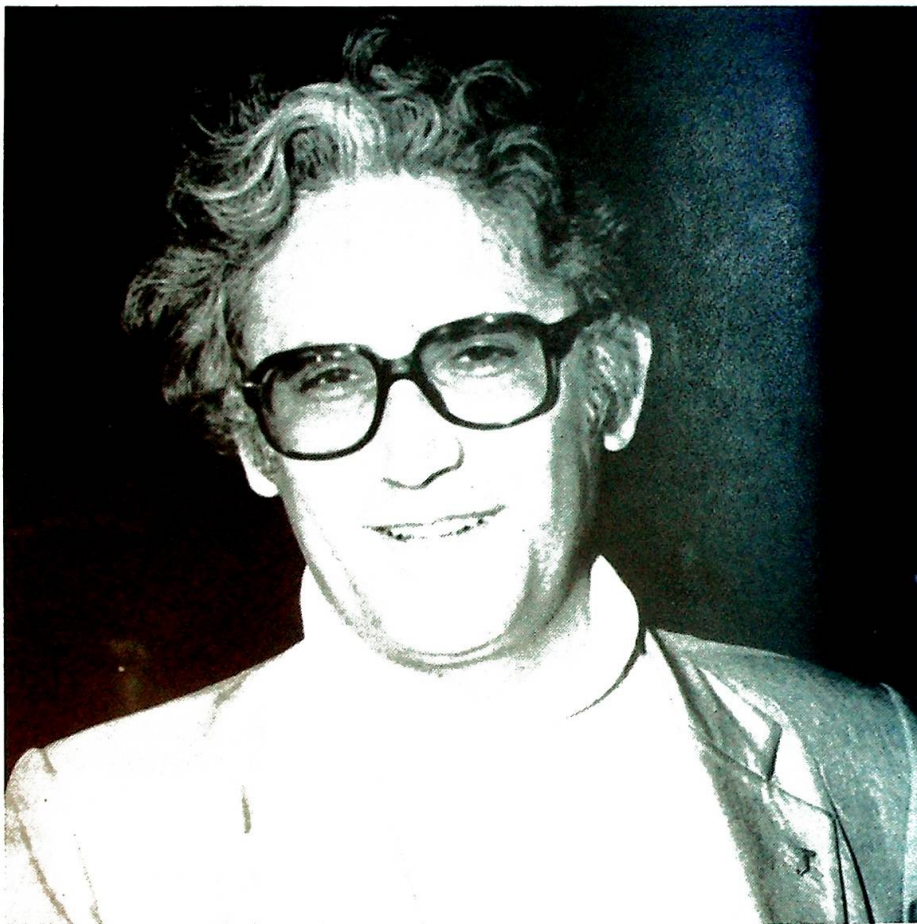
Sabah i Øst-Malaysia er den første og eneste av Malaysias 13 delstater som har fått en ikke-muslimsk førsteminister. Det skjedde da Datuk Joseph Pairin Kitingan ble tatt i ed i slutten av april i år. Kitingan tilhører Kadazan-stammen og tilhører Den romersk-katolske kirke. Sabah har størst prosenttall kristne (omlag 14 prosent) blant delstatene i Malaysia.

NØP/CCA

Eget departement for kristne?

De katolske biskopene i Sudan har i en henstilling til de nye militære lederne i landet bedt om at det blir opprettet et eget departement som spesielt skal ta seg av saker som angår den kristne delen av befolkningen. Den militærjuntaen som grep makten ved kuppet for noen måneder siden, representerer ikke hele nasjonen. - Der er ingen kristne med i militærregjeringen, sier biskopene.

NØP/APS



Leonardo Boff - fransiskaner og bror av artikkelforfatteren Clodovis M. Boff - er vel den mest omstridte av frigjøringssteologene. Bildet er fra mai 1984 da Boff var innkalt til Roma for å redgjøre for sin teologi. I mai i år påla Vatikanet ham et års tale- og skriveforbud. Også Leonardos bror - Clodovis - har fått merke Troskongregasjonens hårde hånd: han får ikke lenger undervise.

(Foto: NTB)

er frigjøringssteologien en av de mest kirkelige teologier man kan tenke seg. Og nettopp derfor ble «tilfellene» Leonardo Boff og Gustavo Gutierrez - to fremtredende frigjøringssteologer - ikke bare noe som kalte på det brasilian-

ske og peruvianske episkopats aktive interesse, men på store grupper av legfolk og medkjempende.

«Ettertanke - for å finne løsninger på de konkrete oppgaver Gudsfolket - som kristen menighet - står overfor», det er

Nytt fra St. Hallvard i Oslo.

I St. Hallvard menighet i Oslo har styringsgruppen fått biskop Schwenzers tillatelse til at et par av fransiskanerbrødrene, som hverken er preste- eller diakonviet, og søster Marit Brinchmann får preke under søndagsmessen.

Menighetsledelsen har - i samarbeid med Menighetsrådet - invitert endel medlemmer av menigheten til å bli kommuniionsutdelere.

Fra «BROEN»

Amerikanske prester mot frimurerne

En amerikansk biskopskomité har erklært Frimurerbevegelsen «uforenlig» ikke bare med katolsk tro, men med kristendommen som helhet. Komitéen hevder at frimureriet bygger på en «naturalistisk religion» som

ikke er i samsvar med kristen tro og erfaring.

I Norden og ikke minst i Norge hersker det en annen oppfatning av dette spørsmålet og på spørsmålet om bevegelsen er politisk reaksjonær og rasistisk, slik den amerikanske komitéen hevder. CATHOLIC HERALD

17

den metode frigjøringssteologien har valgt «å bedrive teologi» på. Den store nederlandske teolog Edward Schillebeeckx har følgende kommentar til denne metode: «I dag lærer den vestlige teologi av frigjøringssteologien.»

Myter om - og karikaturer av - frigjøringssteologien

I den senere tid har det versert en del falske forestillinger om frigjøringssteologien. De skriver seg fra falsk informasjon, uvissthet og angst - dessverre også uedle hensikter.

1. Myten om fedrene som la grunnlaget «Gründerväter». Man forestiller seg bl.a. at frigjøringssteologien først ble uttenkt av kløktige hoder og deretter satt ut i livet av pastoralagenter, og at dette er opphavet ikke bare til basismenighetene, men også til de kristnes deltagelse i politikken (inklusive geriljabevegelser). Men det motsatte er tilfelle: Frigjøringssteologien er sprunget ut av kirkens egen erfaring i Latin-Amerika. Disse erfaringene gikk forut for teologien, de var dens opphav.

2. Myten om reduksjonisme. Det blir hevdet at frigjøringssteologien er besatt av politiske idéer, og at den representerer

en radikalt sekularisert kristendom, som helt har tapt den religiøse tros dimensjoner. I virkeligheten utdyper frigjøringssteologien spørsmålet om sosial rettferdighet og forandring av historien, men alltid i lyset av troen. For frigjøringssteologien er historien det «sted» hvor Guds frelsesplan for menneskene - hans barn - blir synlig.

3. Myten om marxistisk inspirasjon. Frigjøringssteologiens inspirasjonskilde er evangeliet og ikke Marx. I Guds ord finner den sitt grunnlag, sitt sentrum, sine impulser. Marxismen kan komme med i annen omgang som «tolkning» - ikke av troen, men av menneskenes konkrete situasjon og livsbetingelser. Man kan bruke enkelte av marxismens begreper, men bare delvis og med forsiktighet, slik de latin-amerikanske biskoper, mange sosiologer og paven selv gjør det, - som ikke rygger tilbake for å bruke begreper som «praksis», «fremmedgjøring», «utbytting», «skille mellom kapital og arbeid» og så videre.

4. Myten om en vitenskapelig teologi. Det lyder som om «vitenskapelig» skulle være ensbetydende med «akademisk» og «lærd» snarere enn begreper som «kritisk» og

«opplysende» slik frigjøringssteologene mener.

5. Myten om en teologi som bare er for Latin-Amerika - som om det bare er der man finner undertrykkende systemer og strukturer, - og som om resten av verden ikke trenger noen frigjøring.

Frigjøringssteologiens fortjenester

Frigjøringssteologien har følgende fortjenester:

1. Den minner teologien, kirken og samfunnet om at det finnes fattige mennesker, at de utgjør det store flertall i verden, og at de lider og kjemper for å frigjøre seg. Det er ingen liten fortjeneste å ha gjort de fattige til både objekt og subjekt for teologien.

2. Den har innledet til en «systematisk ettertanke» som fremhever det befriende i troen, dermed har den sprengt den marxistiske visjon av «religion som opium», og banet veien for en profetisk religion - som kristendommen jo er og må være. I den sammenheng representerer frigjøringssteologien den hittil mest aggressive benektelse av den moderne ateisme.

3. Videre er det frigjøringssteologiens fortjeneste at den

Kirkeledere mot amerikansk TV

Rundt 600 kirkeledere i USA - av dem 50 katolske biskoper - har undertegnet en henstilling til de amerikanske TV-stasjoner om å stoppe det undertegnerne kaller «den anti-

kristne holdning» i programvirksomheten og heller fremme de kristne moralverdier.

Dersom henvendelsen ikke fører frem, vil kirkelederne prøve å sette i gang en boikott mot produkter fra de firmaer som annonserer via slike «støtende programmer».

CATHOLIC HERALD

Bangla Desh får bibler på kassetter

Bibelselskapet i Bangla Desh vil nå ta til å spre Bibelen innspilt på kassetter. Det skal også distribueres undervisningsprogrammer på kassetter. Avspillerne har hverken nettleddning eller batterier. De drives av hånd-

18

nærmest setter teologien i annen rekke og på den måten bringer teologen til - i første rekke - å lytte til de undertryktes stemme, - bringe ham til å ta utgangspunkt i den konkrete situasjon og ikke i abstrakte idéer. Han må først og fremst finne sin plass i fellesskapet og ikke bare arbeide ut fra læresetninger og idéer han bringer med seg fra fakulteter og institutter. Han må stille sin teologi til tjeneste for Gudsfolket på dets vandring gjennom tiden.

4. Den har bragt teologien ut til folket og fremfor alt til de fattige - på en slik måte at det

har ført til diskusjon om problemer som virkelig angår menneskene. Frigjøringsteologien taler folkets eget språk. Den er ikke noe som bare spesialister driver med, den er noe som angår menigheten og dens liv. Menigheten har rett til ikke bare å leve sin tro, men også til å reflektere over den. Dette er hva det betyr («å be-drive teologi»).

5. Til slutt: frigjøringsteologien har gått inn i en dialog, den har «assimilert» sosialvitenskapene - ikke bare filosofien - som i tidligere tider. Også marxismen er med i denne dialog. Men det er

ingen dialog med intellektuelle talemåter, det er en dialog med utgangspunkt i de fattiges virkelighet, - og den føres på grunn av denne virkelighet. Frigjøringsteologen møter «sosialforskeren» - inklusive marxisten - ikke på universitetet, men midt blant det troende, lidende og kjempende folk.

Frigjøringsteologien sliter fremdeles sine barnesko. Den har sine grenser, sine feil og sin mangel på modenhet. Den har en lang vei foran seg, men det er kirkens egen vei, hvor ånden selv er veiviser. ●

Justia et pax — katolsk sosialetisk markering

For bedre å markere seg i sosialetiske spørsmål, har Oslo Katolske Bispedømme i juni i år opprettet en Rettferdighet og Fred-kommisjon. Det annet Vatikan-konsil ønsket at hvert bispedømme burde opprette et slikt organ for å ivareta lokale og globale spørsmål vedrørende rettferdighet og fred, menneskeverd, menneskerettigheter, befolkningsproblemer, ressenser, økologi etc. Kommissjonen er tilknyttet det sentrale Justitia & Pax i Vatikanet.

Den katolske kirke anser arbeidet for rettferdighet og fred som en grunnleggende dimensjon av Evangeliets fornyelse. Det skal legges vekt på samarbeid med andre kirke- og trossamfunn, offentlige instanser og private organisasjoner som er opptatt av lignende spørsmål.

Medlemmer er: pater Knut Ruyter OFM (leder), cand. oec., Gunnar Markussen (sekretær), postkasserer Roar Halvorsen (kasserer), student Pet-

ter Bruce, cand.polit. Per Bønnes, pater Per Bjørn Halvorsen O.P.; ekspedisjonssjef Ole Kalgaard, sykepleierstudent Monica Moltubakk, sykepleierlærer sr. Marie Kristin Riosianu CSJ, skuespiller Rolf Sand, amanuensis Kari Vogt.

Adressen er: Kommisjon for Rettferdighet og Fred, St. Hallvard Kirke, Enerhauggt. 4, 0651 Oslo 6; tlf.: 67 23 83. Postgiro: 2 39 29 59.

Gunnar Markussen

kraft og kan derfor benyttes over alt. I første omgang er det sendt ut 80 slike avspillere med forskjellige kassetter til, og ytterligere 110 er planlagt kjøpt med det første. Behovet er likevel enda større, sier generalsekretæren i Bibelselskapet i Bangla Desh, Chitta R. Baroi. NØP/UBS

«Frans av Assisi» i nytt opplag. En etterspurt bok fra St. Olav Forlag — N. G. van Doorniks bok «Frans av Assisi. En profet for vår tid» er kommet i nytt opplag. Som titelen angir, gir boken ikke bare en skildring av Frans og hans liv og samtid,

den viser hvor levende - og nødvendig - denne middelalderhelgens inspirasjon er for oss i dag. «En bok som hjelper oss til å se livet mer romslig, med større mening og glede», heter det fra forlaget. Og hvem trenger ikke en slik bok?

Troskongregasjonens instruks om frigjøringsteologien 19

Budskapet om Jesus Kristus er et budskap om frihet og en kilde til frigjøring. I de senere år er denne sentrale sannhet blitt gjenstand for en teologisk refleksjon som i seg selv er løfterik.

Slik heter det i innledningen til den «Instruksjon om visse aspekter ved frigjøringsteologien» Vatikanets Troskongregasjon sendte ut i august i fjor. Instruksjonen er blitt sitert og kommentert, diskutert og kritisert, kanskje særlig det siste. Man har vært rask til å peke på de til dels hårde ord og fordommelser instruksjonen utvilsomt rommer, men kanskje mindre flink til å få frem hva det egentlig er kritikken rammer, og på hvilke premisser Troskongregasjonen feller sin dom. Til dels er den vel også blitt mistolket eller direkte misforstått.

Hva sier så Troskongregasjonen? Et kortfattet sammendrag kan selvsagt ikke yde teksten full rettferdighet, men vi skal i hvert fall forsøke å få frem det vesentlige både av det positive som sies om den latin-amerikanske kirkes engasjement og av innvendingene.

Hensikten med instruksjonen er ifølge innledningen «å gjøre oppmerksom på de avvik og farer for avvik fra troen og det rette kristenliv en ukritisk bruk av visse marxistiske begreper kan føre til.» Men det understrekes samtidig at denne advarsel ikke på noen måte må tolkes som mistillit til dem som i evangeliets ånd gjør en helhjertet innsats for de fattige og undertrykte... Instruksjonen må ikke brukes som noen slags unnskyldning for dem som stiller seg nøytrale eller likegyldige til menneskelig nød og til urettferdighet. De alvorlige ideologiske avvik vi peker på, vil - etter vår overbevisning - nødvendigvis forråde de fattiges sak. Mer enn noensinne er det derfor viktig at et stort antall kristne har en fast tro og er rede til å leve sitt kristenliv fullt ut, til å engasjere seg i kampen for rettferdighet, frihet og menneskelig

verdighet. De må vise en inderlig kjærlighet til de søstre og brødre som lever under hårde kår, som undertrykkes og forfølges. Kirken vil i sterkere grad fordømme misbruk, urettferdighet og angrep på friheten uansett hvor det skjer og hvem som står bak. Kirken kommer til å kjempe med sine egne våpen for å forsvare og fremme menneskerettighetene - og da særlig de fattiges rettigheter.»

«Folkenes uimotståelige trang til frihet» er et av de tegn i tiden kirken er absolutt forpliktet til å ta alvorlig og tolke i lys av evangeliet. Den uhyre forskjell mellom rike og fattige land - og mellom grupper innen ett og samme land - kaller Troskongregasjonen «skandaløs». Den hevder også at de vestlige industrilands egoisme og mangel på solidaritet bærer mye av skylden for den håpløshet som råder i store deler av den tredje verden.

På denne bakgrunn og ut fra evangeliets klare ord om absolutt nestekjærlighet er frigjøringsteologien i seg selv fullt legitim, sier Troskongregasjonen. Det man imidlertid er bekymret over, er den sammenblanding av politiske mål og religiøse sannheter som

Høstens synode har beskjedne mål

Høstens ekstra-ordinære bispesynode - som skal markere 20-års jubileet for avslutningen på Det annet Vatikankonsil - vil trolig bare føre til begrensede resultater, mener kardinal Basil Hume, formann i Den engelske bispekonferanse. Selv om synoden blir «en viktig hendelse i kirkens liv» og «et sterkt uttrykk for kollegialitet», er synodens

målsetning beskjeden og preget av «midlertidighet», hevder kardinalen. «Den ekstra-ordinære synoden skal ikke ta opp alle de spørsmål og problemer kirken står overfor i dag, og den skal heller ikke være noe slags mini-konsil.»

Den engelske bispekonferanse har sendt ut en kommentar som bl.a. understreker årsaken til at paven har innkalt til en slik ekstraordinær synode: grunnen er ikke bare

å markere 20-års dagen for avslutningen av Det annet Vatikankonsil - synoden skal også gi anledning til utveksling av informasjon om og syn på i hvilken grad kirken har lykkes i å sette ut i livet konsilets vedtak og intensjoner.

Sakslisten for synoden er ennå ikke fastlagt. Synodesekretariatet i Roma har oppfordret de enkelte bispekonferanser til å vur-

20

man mener enkelte frigjøringsteologer gjør seg skyldig i. Den frigjøring evangeliet taler om, er først og fremst frigjøring og frelse fra synd - ikke sosial frigjøring. Og synd er først og fremst personlig synd - den skader menneskets forhold til Gud. Urettferdige og undertrykkende strukturer som volder så stor lidelse og nød i verden, er *konsekvenser* av menneskenes synd. Frigjøring betyr derfor først og fremst frigjøring fra synd, det vil si en forandring av menneskenes sinnelag og hjerte. *Det* er forutsetningen for å få slutt på undertrykkende strukturer; radikale politiske tiltak alene er ikke nok.

Troskongregasjonen minner om de tre pillarer enhver autentisk frigjøringsteologi må bygge på: *sannheten om Jesus Kristus, sannheten om kirken og sannheten om mennesket.* Det vil blant annet si at troens og evangeliets Jesus ikke må reduseres til en revolusjonær opprører som falt som offer for de herskende i samfunnet. Forholdet mellom legfolk og hierarki i kirken må ikke ses som en klassekamp hvor ikke-frigjøringsteologer stemples som undertrykkere. Heller ikke må sakramentenes innhold på

noen måte reduseres slik enkelte frigjøringsteologer synes å gjøre med nattverden: de gjør messeofferet til en feiring av folkets offer og kamp og til symbol på de undertrykte sosiale kamp.

Troskongregasjonen kritiserer frigjøringsteologene for at de kritikkløst benytter marxistiske begreper og metoder. Den hevder at de som bruker marxistisk verktøy for samfunns- og trosanalyse, risikerer å få med på kjøpet andre kjennetegn ved marxismen som er dypt uforenlige med kristen tro: materialisme, ateisme og væpnet kamp. Klassekampbegrepet er uforenlig med det kristne kjærlighetsbudet som fordrer ubetinget nestekjærlighet. Bruk av marxistiske begreper fører - etter Troskongregasjonens syn - til en radikal politisering av troen hvor den transcendentale dimensjon går tapt. Og en betegnelse som «De fattiges kirke», som frigjøringsteologene ofte benytter, må ikke bety en kirke bare for de fattige som «sosial klasse». De fattiges kirke må bety en kirke som i særlig grad føler ansvar for alle fattige - uansett hva slags fattigdom det dreier seg om. Det bibelske begrep «de fattige» er ikke ensbety-

dende med Marx' proletariat. Og Troskongregasjonen minner om at marxismens krav på å være en strengt vitenskapelig teori med absolutt sannhetskrav - ikke nødvendigvis er riktig.

Instruksjonen nevner ingen frigjøringsteologer eller retninger innen frigjøringsteologien ved navn. Og den understreker - som nevnt innledningsvis - at langt fra alt som kaller seg frigjøringsteologi, er kritikkverdig. Kritikken gjelder visse aspekter ved visse retninger.

Og i de avsluttende avsnitt gjentas et av hovedpoengene i innledningen: «kritikken av enkelte uheldige og farlige sider ved denne teologien må ikke tolkes som støtte - ikke engang indirekte - til dem som holder de fattige nede i elendige kår - som profiterer på deres elendighet, som ser de uverdige kår uten å gjøre noe ved dem og stiller seg likegyldige til all denne lidelse.»

UKJ

dere en rekke spørsmål og sende inn en rapport om situasjonen i sitt «område» - samt komme med anbefalinger for fremtiden. Paveens bestemmelse om å utsette til 1987 den planlagte synoden om «Legfolkets kall og tjeneste i kirken og verden etter Det annet Vatikankonsil» vil sikre grundig forberedelse, mener de engelske biskoper ifølge Catholic Herald.

Fra anglikansk til katolsk?

En menighet utenfor Birmingham i England vurderer å forlate Den anglikanske kirke og kollektivt gå over til Den romersk-katolske kirke i forbindelse med at presten i menigheten har konvertert. Allerede i fjor høst sendte menigheten en søknad til den katolske erkebiskopen av Birmingham, Mau-

rice Couve de Murville, om å bli katolikker. Slik praksis har allerede forekommet i USA hvor anglikanske menigheter har gått over til katolisismen. Birmingham-menighetens prest er gift og har tre barn, men kommer til å bli presteviet for katolsk tjeneste om kort tid. NØP

Til ettertanke — for leg og lærd . . .

I de øst-tyske katolske biskopers rundskriv «Konzil und Diaspora» fra 1975 finnes bl.a. en liste over «hva som skader troen». En gjennomgående tanke i dette rundskrivet er at all sann fornyelse har sitt utspring i troen, og at tro ikke er

noen «engangshandling», men en prosess, en personlig vei den enkelte fritt velger å gå - ledet av Den hellige ånd.

Kanskje kan listen tjene som et slags skriftespeil for noen hver - også utenfor den øst-tyske diaspora? I hvert fall in-

neholder den - sin knappe form til tross - adskillig stoff til ettertanke, både for leg og lærd. Og ettertanke er ikke det dårligste utgangspunkt for nytenkning - og for ny innsats!

- når vi ikke lenger ber;
- når vi ikke lenger deltar i gudstjenester og menighetsliv;
- når vi ukritisk tilpasser oss tidsånden og tidens meninger, slik at troen ikke lenger preger vårt liv;
- når vi knapt nok bryr oss om vår tro eller fyller vårt liv med uvesentligheter;
- når vi prøver å fri oss fra tidens krav og belastninger ved å stenge oss inne i den private sfære;
- når vi blir offer for jakten på velstand eller gir etter for syndens makt;
- når vi «snur vår kappe etter vinden» og avfinder oss med løgner;
- når troen fremstilles som et komplisert og livsfjernt «system»;
- når forkynnelsen er naiv, intellektuelt underkjølt eller følelsesmessig overdosert; når den er uklar eller ukjærlig; når den overser de troendes anliggender og deres mulighet til å forstå;
- når menigheten ikke oppleves som et sted for åndelig fornyelse og ekte medmenneskelighet.

Svensk kvinne får preke i Polen

Monica Ljustund, som er prest i Den svenske lutherske kirke, er invitert av Den romersk-katolske kirke i Polen for å være med på å feire en økumenisk gudstjeneste i en menighet i Torun, som ligger mellom Gdansk og Warszawa. Ljustund sier at hun ble overrasket over forespørselen, og at hun har takket ja til tilbudet.

NØP/LWI

Fortsatt dialog i Polen

Den polske kirkens primas, kardinal Jozef Glemp, og partisejef Wojciech Jaruzelski møttes nylig for første gang på halvannet år.

- Dette betyr at dialogen mellom myndighetene og kirken fortsetter på høyt nivå, fremholdt regjeringstalsmann Jerzy Urban. Katolske kilder bekrefter at Glemp og Jaruzelski snakket sammen i over fire timer, men de vil ikke si hva samtalen dreide seg om.

Glemp og Jaruzelski har ikke møttes siden januar 1984. Etter drapet på presten Jerzy Popieluszko i oktober i fjor har statskontrollerte medier i Polen offentliggjort en rekke angrep på kirken. Prester som bruker sine prekener til å protestere mot undertrykkelsen av opposisjonelle, blir beskyldt for å representere en anti-sosialistisk retning innenfor kirken.

VÅRTLAND

22

Nytt pavelig rundskriv krever

Kommentar:

Det er neppe en tilfeldighet at pave Johannes Paul IIs fjerde encyklika - «Slavorum Apostoli» - ble offentliggjort samme dag som kardinal-statssekretær Agostino Casaroli begynte sin reise til Jugoslavia og Tsjekkoslovakia. Her drives det nemlig politikk med høyst differensierte midler. Vatikanet retter en inntrengende oppfordring direkte til Moskva og andre østblokkland om tros- og samvittighetsfrihet. Bevisst understreker Johannes Paul II hele tre ganger «den store glede» over å være den første sønn av slavisk opprinnelse («som er kalt til å inneha bispetet i Roma, det embede som har tilhørt Peter selv.»)

Polakken vet hva han taler om. Den kjølige mottagelse som ble den polske innenriksminister Stefan Olzinski til del i Vatikanet nylig, hører også med til det pavelige diplomatiske stilmidler anvendt på et tidspunkt da represaliene mot Den katolske kirke i Polen blir stadig hårdere.

Det som umiddelbart slår en ved dette rundskriv, er dets klare «misjonskarakter». Paven benytter 1100-års feiringen av den slaviske apostel Methodios' død til å søke en modus vivendi - om enn en aldri så beskjeden sådan - for den hardt betrente kirke i Øst-Europa. Han tar sjelesørgerens midler til hjelp for å få igang igjen den møysommelige dialog mellom Vatikanet og de kommunistiske makthavere i øst.

Men paven avstår fra frontalangrep mot kommunismen. Rundskrivet, som tar for seg slavernes apostel og Europas «med-vernehelgener»

Kyrillos og Methodios, kan stedvis leses som en from helgenlegende.

Men det er bare den ytre rammen. De totalitære regimer er og blir «en skamplett for vår tid» for Vatikanet. Men denne gang søker Johannes Paul II ikke den politiske konfrontasjon - han velger den pastorale offensiv. Han minner om de store bidrag det tidligere kristne Øst-Europa har ydet til kulturen.

Han viker likevel ikke tilbake for å ta opp østblokkens diskriminering av de kristne. Sammenhengen mellom personlig frihet og den diskriminering de kristne utsettes for, er for paven en skandale av første rang. I det 54-sider lange rundskrivet krever paven frihet for alle mennesker av god vilje. Den europeiske arv, som er preget av kristendommens verdier, stopper ikke ved landegrensene, den oppfatter alle stater hvor kultur er selve livsgrunnlaget for friheten.

Paven taler altså med tydelig europeisk aksent når han minner om at den eneste felles institusjon som i hvert fall til en viss grad fremdeles er virksom i det ellers så splittede Europa, er kirken.

At paven sendte kardinal-statssekretær Casaroli til Prag etter at det i flere år var forhandlet om muligheten for et pavebesøk, er selvfølgelig en annenrangs løsning. Men - det er ikke en hvilken som helst kardinal det dreier seg om. Paven sendte sin diplomat nummer én, og det er et statsmannsgrep hvis virkninger det foreløpig er vanskelighet å få full klarhet over.

Utdrag fra rundskrivet:

Det er både uvanlig og beundringsverdige at de to brødrene Methodios og Kyrillos - med de vanskelige forhold de arbeidet under - hverken forsøkte å påtvinge de folk de preket for, det desidert overlegne greske språk eller den byzantinske kultur. Heller ikke søkte de å overføre til disse folkene den sed og skikk de selv kjente fra det mer avanserte samfunn de var vokset opp i - det nære og kjente som de var glade i.

De var inspirert av idealet om å forene nye troende med Kristus, derfor tilpasset de den rike og forfinede byzantinske liturgi til det slaviske språk og den subtile gresk-romerske lov til disse nye kristnes mentalitet og skikker.

Deres program var harmoni og fred, men samtidig var de seg sitt misjonsoppdrag svært bevisst. De anerkjente de tradisjonelle særrettigheter og prinsipper nedfelt i kirkeretten. Og selv om de nye mennesker de vant for troen, var øst-romerske borgere og - som kristne - underlagt patriarken i Konstantinopel, mente de det var deres plikt å avlegge rapport til paven i Roma om sitt misjonsarbeid.

De overlot også til hans bedømmelse og godkjennelse den lære de hadde bekjent og utbredt, de liturgiske bøker de hadde skrevet på slaviske, og de metoder de hadde benyttet for å bringe evangeliet til disse folkene.

Sitt misjonsoppdrag hadde de fått fra Konstantinopel, men de søkte altså også godkjennelse for sitt arbeid fra Roma, det synlige sentrum

De kristne - Europas håp

Den apostoliske nuntius i Tyskland, erkebiskop Joseph Uhač, rettet nylig en inntrengende appell til Europas kristne om å finne en vei ut av «den uheldige oppdeling og kirkespaltning» frem mot «enhet i fred, frihet og tro». Det avhenger av de kristne om Europa skal lukke seg inne i egoisme og «forfalle til betydningsløshet» eller makte å besinne seg på sitt historiske kall og «gjenfinne sin sjel i en livets, kjærlighetens og håpets kultur.»

religionsfrihet i øst.



for kirkens enhet. De grunnla den slaviske kirke vel vitende om dens tilhørighet til den éne, hellige og apostoliske kirke.

For oss i dag ligger det også en økumenisk appell i deres apostolat, en oppfordring til å gjenreise den enhet som ble så alvorlig skadet i tiden etter Methodios og Kyrillos - først og fremst enheten mellom øst og vest.

Kirken i Tsjekkoslovakia.

Et av de største frihuftsmøter i Tsjekkoslovakia på 40 år fant sted under statssekretær kardinal Agostino Casarolis besøk for vel en måned siden. 160.000 mennesker var samlet i byen Velehrad i Moravia for å minnes 1100-års dagen for St. Methodios's død. Han skal være gravlagt under kirken i cistercienserklosteret der. Sammen med sin bror Kyrillos bragt Methodios evangeliet til

de slaviske folk og skapte det kyrilliske alfabet.

Kardinal Casaroli var pavens personlige sendemann ved høytideligheten. Den tsjekkiske regjering, som ønsket en så liten markering som mulig av denne kirkefesten, hadde nektet paven visum. Blant de andre celebre «refusanter» var kardinalene Basil Hume, Josef Glemp og Franz König.

En kommunistisk partiutsending til motet ble pepet ut. CATHOLIC HERALD

23

mer i den éne universelle kirke.

For oss i dag er de foregangsmenn og vernehelgener for det økumeniske arbeid som gjennom bønn og dialog søker å gjenoppdage den fulle synlige enhet (communio). Den enhet som jeg under mitt besøk i Bari sa hverken var underordning eller «fusjon».

Enhet er å møtes i tro og kjærlighet - den er en åndens gave. Methodios' og Kyrillos' innsats og sinnelag bør vekke i alle kristne lengselen etter fellesskap og enhet mellom de to søsterkirker i øst og vest.

Full katolisitet innebærer at hver nasjon, hver kultur har sin spesielle rolle i den universelle frelsesplan. Enhver særtradisjon, hver lokal kirke må være åpen overfor de andre kirker og de andre tradisjoner, men også overfor det universelle og katolske fellesskap. En lokalkirke som lukker seg inne i seg selv, risikerer å bli fattigere, meget fattigere.

Kyrillos og Methodios gav av sin spesielle karisma, av sine spesielle nådegaver, men nettopp derfor ydet de et avgjørende bidrag til oppbygningen av det kristne fellesskap i Europa, og til det sivile og kulturelle fellesskap.

Selv ikke i dag finnes det noen annen måte å overkomme de spenninger og motsetninger som finnes i Europa og ellers i verden, og som truer med skremmende ødeleggelser av liv og verdier.

Å være kristen i dag betyr å bygge fellesskap innen kirken og i samfunnet ellers. Til det arbeidet kreves det åpenhet overfor andre, gjensidig forståelse og vilje til samarbeid - til stor sinnet utveksling av kulturelle og åndelige ressurser. ●

Det er ingen anakronisme å kalle de to helgener forløpere for økumenikken. De ønsket jo for å få bort eller i hvert fall minske ulikheter og skiller - réelle eller bare tilsynelatende - mellom de enkelte samfunn som hørte med til den éne kirke. Kyrillos og Methodios er på sin måte det forbindende ledd og den åndelige bro mellom den østlige og den vestlige tradisjon, mellom de to store strøm-

Håp om bevegelse i økumenikken

I «Evangelische Zeitung» gav den evangeliske professor Rolf Schäfer, Oldenburg, nylig uttrykk for håp om «bevegelse innen økumenikken». Bakgrunnen er at katolske teologer og menighetsmedlemmer «har oppdaget Bi-

belen og leser i den.» De tilsynelatende uløselige spørsmål om nattverden og embetet vil i stigende grad «bli sett og bedømt ut fra Bibelen.»

Schäfer la vekt på at det ikke dreier seg om underkastelse av den ene kirkes lære under den annens, men om «en felles underordning under Bibelen.»

KNA


Praktisk økumenikk

Siden 1974 har Den evangeliske og Den katolske kirke i Hannover hatt et felles «Kirchliches Rechenzentrum». I år flyttet senteret inn i nye lokaler, og det ble ved den anledning både fra evangelisk og katolsk side pekt på at dette samarbeidet - i tillegg til å utnytte moderne teknikk til kirkelige oppgaver - også viser høyst praktisk økumenikk.

KNA

24

Anne-Lisa Amadou:



I *Sankt Olavs* nummer 5 i år går pater Hilarion i sin faste spalte ut med en betroelse til leserne: Under sin militærtjeneste for femten år siden fikk han en vakker dag utlevert ski, og eftersom skigåing var en fremmed idrett for 44 Hilarion, meldte han seg som pasifist, og fikk resten av militærtjenesten omgjort til sivilarbeide. Slik treller det norske folk under skityranniets åk, men nå skal iallfall *min* sannhet frem, synes forfatteren i all uskyldighet å ville si. Eller er han seg likevel bevisst at en slik «betroelse» ikke *kan* være uskyldig, og at den i dagens situasjon må fortone seg som i beste fall en underkjennelse av militærnekternes alvorlige sak, i verste fall som en harselas over den?

«Dersom jeg nekter militærtjenesten, er pasifisme en respektabel grunn som elegant skjuler den egentlige: at jeg er redd for å bli til latter i løypa», skriver pater Hilarion. Pasifisme er faktisk ikke bare en «respektabel» årsak til å fritas for militærtjeneste, den er

også den eneste *respekterte*. Hvert år nekter en gruppe vernepliktige å bruke pasifismen som skalkeskjul for sin protest mot militærtjenesten, og den egentlige årsak de angir for ikke å ville tjenestegjøre i det norske forsvar, er atomvåpnernes sannsynlige anvendelse i en kommende krigssituasjon. De møter ingen forståelse for sine samvittighetsgrunner, men blir tvert om satt i fengsel. Til skjensel for norsk lovverk figurerer da også deres navn på Amnestys lister over samvittighetsfanger i Europa.

Militærnektere og pasifister er ikke alene om å få et overbærende smil over skulderen fra pater Hilarion, også prestene i den norske kirke vekker hans munterhet der de følger med skifolket til fjells i påsken og «drysser andakter mellom snefokkene og inn i peisestueene». Pater Hilarion ser forhåpentligvis ikke like ironisk på disse samme presters offentlige fordømmelse av atomvåpnene. Eller er det for optimistisk å håpe på at den katolske kirkes prester i Norge en dag vil følge deres eksempel?

Pater Hilarion og

Pater Hilarion:

Det er ikke første gang pater Hilarions «lettsindige» skrivelser er blitt gjenstand for irritasjon. Det blir nok heller ikke den siste. Og som regel må jeg gi mine kritikere rett; St. Olavs bakside kan til tider virke som en halvfrivol dementi av alt det nyttige og seriøse stoff som står inne i bladet.

Samtidig vil jeg i all beskjedenhet føre et lite forsvar for meg selv. Dersom Anne-Lisa Amadou leser min epistel «Flukten fra våren» en gang til, og med et litt mildere blikk på skribenten, vil hun nok oppdage at den ikke handler om militærnekting. Den handler om å feire påske. Den stiller seg ganske nøytral til spørsmålet om pasifisme - og rommer ikke en antydning av kritikk mot folk som går i fengsel for sin overbevisnings skyld. Den har bare ett eneste moralsk og kristelig poeng: folk burde egentlig gå i kirken i påsken.

Min artikkel stod først trykket i «Alle Menn», et blad som har to-tre hundre tusen lesere,

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
GEORG OG OTTO FOERSTER
Tlf. 21 69 06

**Familie ønsker leie umøblert / delvis møblert leilighet / hus i
Oslo fra oktober**

Kristin (5 år) og Elisabeth Fiala Høgh og Gjermund Høgh
Fantoftneset 4, 5032 Minde
eller telefonhenvendelse til (05) 28 60 93 (privat)
(05) 32 28 80 (St. Paul skole)
eller (02) 36 05 91 (Wilfred Fiala)

pasifismen

25

hvorav mange må antas å stå ganske fjernt fra det kristelige.

Min oppgave som skribent var da følgende: Hvordan skulle jeg få disse lesere til å ane at de kanskje gikk glipp av noe vesentlig ved at de forble fremmede overfor det som skjer i Kirken i påsken? Av mine lesere ville de aller færreste gidde å gi seg i kast med en artikkel som allerede i utgangspunktet tok dem i skole for deres manglende kirkelige interesse. Det er en kunst å lose en moderne gjennomsnittsleser gjennom en tettskrevet artikkel og helt frem til det endelige poeng. Skribenter mister gjerne sine lesere etter to og en halv linje, dersom de ikke makter å gripe deres interesse helt innledningvis.

Menig 44 Hilarion begynte med å innrømme sin vanvitlige feighet: han var redd for å gå på ski og ønsket seg av den grunn langt bort fra det militære liv. Men da han var tyve, våget han ikke å oppgi en så latterlig grunn. Så søkte han tilflukt i de alment anerkjente prinsipper: pasifisme klang jo så meget bedre. Han tenkte ikke på å krenke seriøse militærnektene, hans hode var fylt av én eneste tanke, og det var

å komme seg bort før han ble til almen latter. Det er dessverre en sann historie om en feig og umoden ung mann. Men nettopp fordi den er sann, har den også livets rett, selv om menig 44 opptrådte moralsk forkastelig.

Når man skal sette et aldri så lite spørsmålsteget ved en nasjonal helligdom som påskefjellet, tror jeg paradoksalt nok man må umuliggjøre seg selv før man fremsetter sin umulige påstand. Det er ikke bare i matematikken at minus minus gir pluss. Når man kan være absurd nok til å nekte militæret for å slippe å gå på ski, vil leseren kanskje også ha forståelse for at man kan mene at det er bedre å gå i kirken enn å dra til fjells. Og dermed er han forhåpentligvis blitt med hele veien, helt frem til det store ordet *Oppstandelsen*, som var poenget med den lange omvei og målet for hele manøvren. Det får heller våge seg om idealene og prinsippene ikke fikk den fortjente honnør. De har dessuten så mange veltalende advokater.

Jeg håper at dette ikke oppfattes som respektløst overfor idealer og prinsipper. Dem trenger vi i høyeste grad, som

veivisere og merkestener. Vi trenger også idealister og emissærer som stadig minner oss om dem. Selv finner jeg imidlertid større glede i den kunst å skrive om livet slik det faktisk leves, under troens forsonende overlys, og til tross for formålsparagrafer og hele paradene av riktige meninger. Det er selvsagt en forargelse at det finnes mennesker som menig 44. Men det er sant. Og han mente det ikke ondt. Han var bare for svak til å gjøre det rette. Jeg håper Anne-Lisa Amadou kan tilgi ham det.

For sikkerhets skyld vil jeg til slutt understreke at min artikkel i forrige nummer, «Toll og tull», hadde det overdrevne og latterlige byråkrati som sitt eneste poeng. Den var ikke ment som noen reklame for en bestemt skredderforretning, og heller ikke som en oppfordring til å smugle klær eller brennevin. Aller minst klerikale vester....



GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4
Tlf. 15 34 82

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen *o/s*

Ullevålevn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

26

Slå ring om Mariaholm

MARIAHOLM

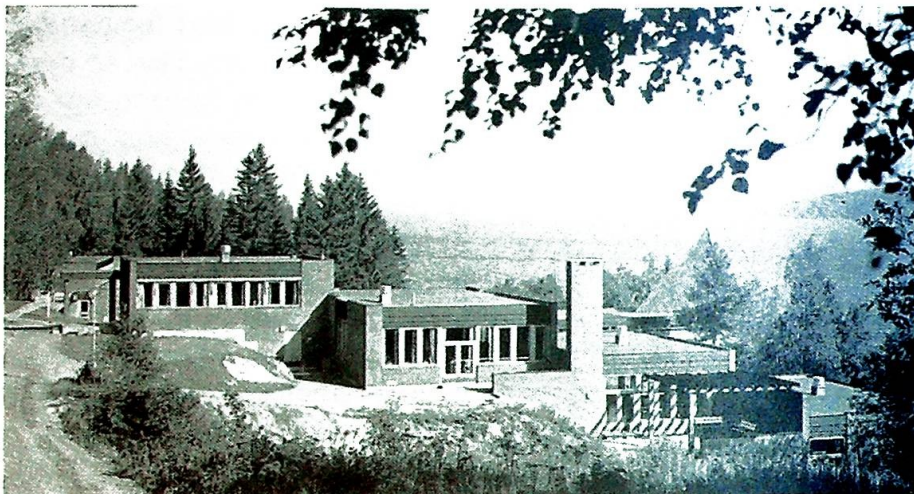
er blitt et begrep for mange av oss - et sted vi er blitt glad i. Dit drar våre barn på sommerleire, våre konfirmanter på påskeleir, våre tenåringer på ledertrening - der holder Legmannsrådet sine vår- og høstmøter, UNKF sine landsmøter. Her arrangeres «eldreferie» for de gamle i Oslo-menigheten. Mye annet skjer også på Mariaholm - oftest i katolsk regi, men stedet er åpent for alle.

Vi er mange som har grunn til å være takknemlige for at det finnes et Mariaholm - grunn til å være takknemlige for det vi selv eller en av våre nærmeste har opplevd der.

Før sommeren kunne vi lese at det ikke er lett å drive Mariaholm. Hvis vi vil beholde stedet i fremtiden, må vi bruke det mer. Det må bli flere arrangementer der og større oppslutning om det som arrangeres. Derfor har en fått et utvalg som skal arrangere retetter og andre typer week-ends åpne for alle.

Mariaholm må også vedlikeholdes, og iblant trenger en nyanskaffelser av forskjellig slag - og slikt koster som kjent.

For å få det hele til å gå, trenger Mariaholm venner - venner som vil vise at de er glade for at vi har et Maria-



holm, og som vil hjelpe Mariaholm.

For noen år siden ble det foreslått å starte «Mariaholms venner» - oppslutningen var ikke særlig god - der meldte seg visstnok én eneste venn.

Nå vil vi prøve igjen - og undertegnede melder seg som venn nummer 2 - i håp om at mange fler kommer etter. Tanken er at Mariaholm ganske enkelt får en «venneflokk» - det trenges ikke organisasjon eller styre. En venn forplikter seg til å betale et årlig bidrag til Mariaholm på minimum kr. 100,-.

Utover det skal vennen være en virkelig venn som driver reklame for Mariaholm - oppfordrer grupper, små og store,

til å bruke Mariaholm - fortelle om Mariaholm til så mange som mulig - ikke bare selv være med på de Mariaholm-arrangementer som er åpne for alle - men også oppfordre andre til å være med.

Så kom igjen alle dere som er glad i Mariaholm, som synes at Mariaholm har vært viktig for deg og dine, - bli «Mariaholm-venn» og betal kr. 100,- (eller mer) til Mariaholms postgiro 2 03 52 02 (bankgiro 6001.09.65317) Adressen er Mariaholm skolesenter, 1822 Godheim. Merk tallongen «Mariaholms venner».

Med vennlig hilsen
Peggy Bruce



A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

RENÉ OG
HÉLÉNE BIRKELAND

Tannleger
Bygdø Allé 58 B - Oslo 2
Tlf. 44 86 13

Liturgisk kalender

Gudstjenester

27

			Dialogmesse	Høymesse
AUGUST	Arendal	Tyholmen	<i>lörd.</i> : 18.30	
	<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	<i>sønd.</i> : 8.00	11.00
	Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	<i>lörd.</i> : 17.45	
27. Monika, Augustins mor.	<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	<i>sønd.</i> :	10.45
1. Tess. 2, 1-8. Mt. 23, 23-26.	<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18	9.15	10.30
28. Augustin, biskop og kirkelærer.		Tlf. 24 25 69		
1. Tess. 2, 9-13. Mt. 23, 27-32.	Bergen	Christiesgt. 16	<i>lörd.</i> : 19.00	
29. Johannes Døperens martyrdød.	<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
Jer. 1, 17-19. Mk. 6, 17-29.	<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien	9.30	
30. Ferial. 1. Tess. 4, 1-8. Mt. 25, 1-13.	Bodø	Hernesvn. 22	<i>lörd.</i> : 19.00	
31. Ferial el. Marias lørdagsmesse.	<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	<i>sønd.</i> :	11.00
1. Tess. 4, 9-11. Mt. 25, 14-30.	Drammen	Cappelensgt. 1	<i>lörd.</i> : 13.00	
	<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	<i>sønd.</i> : 9.00	11.00
	Fredrikstad	Kongensgt. 9	9.00	11.00
	<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
	Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
SEPTEMBER	Halden	Kristian V's pl. 1	9.00	10.45
1. 22. <i>alm. søndag</i>	<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
(Norske Tidebønner Uke 2)	Hamar	Torvgt. 113	<i>lörd.</i> : 18.00	
5. Mos. 4, 1-2.6-8.	<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	<i>sønd.</i> :	11.00
Jak. 1, 17-18.21b-22.27.	Hammerfest	Salsgt. 52	19.00	11.00
Mk. 7, 1-8a,14-15.21-23.	<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
2. Ferial. 1. Tess. 4, 13-18.	Harstad	Skolegt. 4	<i>lörd.</i> : 17.00	
Lk. 4, 16-30.	<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	<i>sønd.</i> :	10.30
3. Gregor den Store, pave og kirkelærer. 1. Tess. 5, 1-6, 9-11. Lk. 4, 31-37.	Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
4. Ferial. Kol. 1, 1-8. Lk. 4, 38-44.	<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
5. Ferial. Kol. 1, 9-14. Lk. 5, 1-11.	Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
6. Ferial. Kol. 1, 15-20. Lk. 5, 33-39.	<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
7. Ferial el. Marias lørdagsmesse. Kol. 1, 21-23. Lk. 6, 1-5.	Kristiansand S.	Kirkegt. 3	<i>lörd.</i> : 13.00	
8. 23. <i>alm. søndag</i>	<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	<i>sønd.</i> : 10.00	11.00
(Norske Tidebønner Uke 3)	Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
I Trondheim stift:	<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
Kirkevigselfest.	Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
Jes. 35, 4-7a.	<i>St. Torfinns kirke og St. Eystens sykehjem</i>			
Jak. 2, 1-5.	Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	<i>lörd.</i> : 18.00	
Mk. 7, 31-37.	<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	<i>sønd.</i> :	10.00

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

FORBEHOLDNINGSAKTIESELSKAPET **VESTA** LYSFORSIKRINGSELSKAPET
HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Liturgisk kalender

Gudstjenester

			Dialogmesse	Høymesse
9. Ferial. Kol. 1, 24-2,3. Lk. 6, 6-11.	Lillestrøm <i>St. Magnus kirke</i>	Romeriksgt. 1 Tlf. 71 28 85	9.00	10.30
10. Ferial. Kol. 2, 6-15. Lk. 6, 12-19.	Molde <i>St. Sunniva kirke</i>	Parkvn. 25 Tlf. 51 467		11.00
11. Ferial. Kol. 3, 1-11. Lk. 6, 20-26.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. 51 038		17.00
12. Ferial. Kol. 3, 12-17. Lk. 6, 27-38.	Narvik <i>Kristi Kongekirke</i>	Håreksgt. 82		18.30
13. Johannes Krysostomos, biskop og kirkelærer. 1.Tim. 1, 1-2.12-14. Lk. 6, 39-42.	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. 20 72 26	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> : 9.30	11.00
14. <i>Korsets opphøyelse.</i> 4.Mos. 21, 4-9. el. Filip. 2, 6-11. Joh. 3, 13-17.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. 67 23 83	19.00 8.35	11.00
15. <i>24. alm. søndag</i> (Norske Tidebønner Uke 4) Jes. 50, 5-9a. Jak. 2, 14-18. Mk. 8, 27-35.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. 43 07 71	9.00 18.30	11.00
16. Kornelius, pave, og Kyprian, biskop, martyrer. 1.Tim. 2, 1-8. Lk. 7, 1-10.	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. 50 91 91	9.00	11.00
17. Ferial el. Robert Bellarmin, biskop og kirkelærer. 1.Tim. 3, 1-13. Lk. 7, 11-17.	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. 15 38 90	9.00	11.00
18. Ferial. 1.Tim. 3, 14-16. Lk. 7, 31-35.	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. 64 18 20	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	10.00
19. Ferial el. Januarius, biskop og martyr. 1.Tim. 4, 12-16. Lk. 7, 36-50.	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Sverresgt. 26 Tlf. 50 793	<i>lörd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	11.00
20. Ferial. 1.Tim. 6, 2c-12. Lk. 8, 1-3.	Stavanger <i>St. Svithun kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. 52 55 34	8.30 9.30 18.00	11.00
21. <i>Matteus</i> , apostel og evangelist. Efes. 4, 1-7.11-13. Mt. 9, 9-13.	Stord <i>Hl. Ånds Kapell, Skyttarhaugson. 12</i> <i>Høymesse hver 2. søndag kl. 11.</i> <i>Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230</i>			
22. <i>25. alm. søndag</i> (Norske Tidebønner Uke 1) Visd. 2, 12.17-20. Jak. 3, 16-4, 3. Mk. 9, 29-36.	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. 84 277	<i>lörd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> :	11.00
23. Ferial. Esd. 1, 1-6. Lk. 8, 16-18.	Trondheim <i>St. Olavs kirke</i>	Prinsensgt. 2a2 Tlf. 52 12 14	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Sandefjordsgt. 1 Tlf. 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. 51 25 10	Etter avtale	
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Nørvesund Tlf. 37 558	<i>lörd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> : 8.30	11.00

Neste nummer utgis 23. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarlig redaktør: Unni Klepper Joynt

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, 0177 Oslo 1, Tlf. 20 72 48

Medarbeidere:

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Knut W. Ruyter o.f.m.

Gunnel Vallquist

Abonnement kr. 140,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 160,-.

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Nyutsendelse fra St. Olav forlag:

N. G. van Dornik: Frans av Assisi.
En profet for vår tid, hf. kr. 38,-

Aktuelt om frigjøringssteologien:

Hugo Assmann: Practical Theology of Liberation. Foreword by Gustavo Gutierrez, Preface by Ernesto Cardenal, hf. kr. 65,-

Leonardo & Clodovis Boff: Salvation and Liberation. In Search of a Balance between Faith & Politics, hf. kr. 125,-

Paulo Freire: Education for critical consciousness, ib. kr. 154,50

Proclaiming Justice & Peace. Documents from John XXIII to John Paul II. This volume contains the ten documents which together constitute the most authoritative and most recent teaching of the Roman Catholic Church, hf. kr. 127,-

mandag og fredag 9-16
tirsd. onsd. torsdag 9-17
lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

Kvinnens rolle i katolsk teologi og kirke.

Tirsdagsseminar ved Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo,
3. sept.-5. nov. 1985.

PROGRAM

3. sept. MARIA I KATOLSK TEOLOGI
Innledning ved pater Albert Raulin O. P.
10. sept. GUDSBILDE OG KVINNESYN
Innledning ved dr. philos. Kari E. Børresen
17. sept. ÅPENBARING OG KVINNETEOLOGI
Innledning ved dr. philos. Kari E. Børresen
24. sept. KVINNER I DET KATOLSKE ITALIA
Innledning ved cand. philol. Ragne Bugge
1. okt. KATOLSKE KVINNELIGE PRESTER — UTOPI ELLER
NØDVENDIGHET?
Innledning ved forsker NAVF Else-Britt Nilsen.
8. okt. KATOLSK LEGKVINNE I NORGE
Innledning ved rektor Maria Giever og redaktør Unni Klepper Joynt.
15. okt. KLOSTERLIVETS PLESS OG BETYDNING I KIRKEN
Innledning ved sr. Hedwig Osterhus C.S.J. og sr. Anne-Lise Strøm O.P.
22. okt. EDITH STEINS KVINNESYN — KVINNENS OPPGAVE IFØLGE
NATUR OG NÅDE
Innledning ved cand. philol. Anne Krohn.
29. okt. KVINNEN I KIRKERETTEN
Innledning ved pater Knut W. Ruyter O.F.M.
5. nov. KIRKENS KVINNESYN — EN BREMSEKLOSS FOR KRISTEN
ENHET?
Innledning ved fader Johannes Johansen og konsulent Turid Karlsen Seim

Hensikten med seminaret er å kaste lys over hvordan verdens største kirke arbeider med/møter disse spørsmålene teologisk og praktisk. For vårt hjemlige miljø burde et slikt «sideblikk» bli en spore til ettertanke og videre arbeid.

Det er ikke lagt opp til noen streng tematisk sammenheng i seminaret. Det vil derfor kunne gi utbytte også for dem som bare kan delta på noen av sesjonene, som normalt vil bestå av 60 min. innledning og 30 min. diskusjon/samtale.

Tid: tirsdag kl. 17.15-19.00. Første gang 3.9.

Sted: seminarrom 80, Niels Treschows hus (HF-bygget), universitetsbyen Blindern.

Seminarleder: Else-Britt Nilsen, tlf. 60 13 70.

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til seminarleder eller De teologiske institutters forværelse, tlf. 45 68 64.

Blikk på tiden



Alle gikk forbi

Det er ikke alltid nyhetene om de store begivenheter som forteller oss mest om den tiden vi lever i. Tvert imot - spioner og flykaprere og korrupte politikere kan være med på å lede vår oppmerksomhet bort fra det som angår oss aller mest: selve det menneskelige klima i vårt samfunn. En norsk film som forsøker å skildre hvordan mennesker lever sammen i dagens velferds-Norge, har fått titelen «Adjø solidaritet». Det er en trist film, ikke fordi den er dårlig laget, for det er den slett ikke, men fordi den i to og en halv time viser oss bilder som vi gjenkjenner fra virkeligheten, bilder av mennesker som går under av mangel på samhørighet med hverandre. Materielt sett har de alt de trenger, ja langt mer enn de trenger, men de savner inntil rusgiftens fortvilelse dette dypest sett ene nødvendige i menneskelivet: fellesskapet, vissheten om å høre sammen, tryggheten i å føle seg som «søsken på Guds jord». Dermed blir alt det andre, fra det materielle via det profesjonelle til det seksuelle, egentlig meningsløst, et altfor lite plaster på et altfor stort sår. Alt kommer i ulage når selve grunntonen mangler, når samhørigheten, solidariteten er fraværende. Så gjør ufølsomheten sitt inntog, med alle sine dystre barn: kriminalitet, brutalitet, vold, hjerteløshet, likegyldighet, og så videre i en lang og tragisk rekke, som kan avleses i politiets rapporter og sykehusenes journaler, og som vi kjenner fra avisenes overskrifter.

Forleden stod det et beskjedent leserinnlegg i Aftenposten, undertegnet «Tante Birgit». Hun fortalte

om sin 12 år gamle kreftsyke niese, som hadde vært på skogstur sammen med en venninne dagen etter at hun hadde fått cellegift. På hjemturen begynte virkningen av kuren å gjøre seg gjeldende. Hun gikk av bussen noen stoppesteder før venninnen og hadde et stykke å gå før hun var hjemme. Hun var kvalm og ble så dårlig at hun falt om mange ganger og ble liggende hjelpeløs på fortauet. «Hun så fortvilet på hver bil som kjørte forbi. En katt nærmet seg og snuste, det var alt.» Slik sluttet tanten sitt lille avisinnlegg, hvor hun gav et langt klarere bilde av solidaritetens fravær enn noe annet som stod i avisen den dagen. Bildet minner sterkt om et annet bilde, langt eldre, som de fleste av oss kjenner. Det viser riktignok ikke en liten pike, men en mann av ukjent alder. Han hadde heller ikke fått cellegift, men var blitt skamslått av røvere. Og han skulle ikke fra Østmarka til Hauketo, men fra Jerusalem til Jeriko. Alt dette er imidlertid uvesentlige detaljer. I hovedsaken ligner de to bilder hverandre til forveksling. Både mannen og piken ble liggende hjelpeløse i veikanten, og folk gikk forbi. Det spiller ingen rolle om det var en prest eller en levitt, en elektriker, en lektor, en husmor eller en lege, for poenget er at de gikk forbi, uten å gjøre det mest elementære, den mest selvfølgelig menneskelige bevegelse: å bøye seg ned og rekke en hjelpende hånd til den hjelpeløse.

Men se, bildene er likevel ulike. På veien til Jeriko kommer der plutselig en samaritan ridende på sitt esel. Han stanser, han går bort til den skamslåtte, han bøyer seg ned, han løfter ham opp og tar ham med seg til et bedre sted. Han er den gode samaritan.

Den lille piken blir derimot liggende alene. Kanskje har hun en gang hørt fortellingen om den gode samaritan. I hvert fall ser hun ut som hun venter at noen skal stoppe og hjelpe henne, ja det virker som hun synes det er en selvfølge at når et menneske ligger hjelpeløst på fortauet, må en eller annen forbi-passerende komme til unnsetning.

Derfor fortsetter hun å se på alle som farer forbi.

Den dagen på fortauet fikk den lille piken lære en brutal lekse: Da hun lå hjelpeløs, var der ingen som følte medlidenhet, ingen som kjente ansvar, ingen som viste omsorg. Dithen er vi kommet i vår velstand og i vårt velferdssamfunn. Samfunnet har ansvar for oss alle, selv har vi ikke ansvar for noen. Samfunnet kan gi den lille piken cellegift og den beste medisinske behandling, men straks hun er utenfor samfunnets spesialinstitusjoner i helsetjeneste og omsorg og ligger hjelpeløs i vår vei, da går vi forbi. Da er det bare en katt som går bort og snuser.

Peter Hilarion.